

שמועה טובה

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

פנינים יקרים

"וידבר י-הוה אל-משה בהר סיני לאמר"
(כה, א). פירש"י: "מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן מסיני". איתא בשמות רבה (מא, ו): "וכי כל התורה למד משה, [הרי] כתוב (איוב יא, ט) 'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים', לארבעים יום למדה משה? אלא, כללים למדו הקב"ה למשה, הוי' ככלתו לדבר אתו".

וכתב **ב'עץ יוסף'** (שם): "פירשו גדולי הקדמונים ז"ל שנתן לו כח ובינה בזכרוננו לזכור כל התורה שבעל פה - הארוכה מארץ מדה - על פי התורה שבכתב בקיצור נפלא. מפני שהתורה שבכתב דרכה לכלול ענינים הרבה מחכמת תורה שבעל פה בקיצור נפלא, באופן שיקמוץ הלומד ממנה במלא קומצו ממנה הזכרה רבה בתורה שבעל פה. 'הוי' ככלותו' - פירוש, לשון כללים".

והשל"ה הק' (מסכת שבעות) כתב: "... ועל ידי זה יתבאר מאמר במסכת שבת פרק הבונה (קד) דאמר רבי יוחנן: 'אנכי נוטריקון' אנא נפשי כתבית יהבית' וכו', ובא לאורוי לנו בזה המאמר הנכבד, שמה נטעה בהבנת איזה מאמרים הרומזים איך תורה שבעל פה השיג אותה משה רבינו ע"ה מעצמו וכיוון אל אמת, וכהא דאיתא במדרש 'יתן אל משה ככלתו' - כללים מסר לו, אשר נראה לנו מזה שלא נתן לו השי"ת רק כללים ואח"כ הבין משה רבינו ע"ה הפרטים עצמו וכו', להצילנו מטעות זה אמר: 'אנא נפשי כתבית יהבית', שהקב"ה בעצמו נתן התורה שבכתב ובעצמו

כלל - "ושבתה הארץ שבת לה" שאז יעסקו בתורה שניתנה מסיני. וזהו ענין שמיטה אצל הר סיני, ששנת השמיטה ניתנה לעסוק בה בתורה שניתנה מסיני, עכת"ד **החיד"א**:

השמיטה נותנת חיות בארץ ישראל

הרה"ק מסוכוטשוב זי"ע בספה"ק **שם משמואל** (פרשתן, תרע"ב), הכותב בלשון קדשו "שמיטה היא שביתת הארץ שבת לה' כמו שנאמר בשבת בראשית, וכמו שהשבת נותנת חיות בנבראים כן שמיטה נותנת חיות בארץ ישראל, כי ארץ ישראל יש בה ענינים למעלה מן הגשם כמו שאמרו ז"ל (גיטין נז, א) שהיא גמדה ורווחא וקלה לבשל פירות' בחמשה ימים, שהוא ענין למעלה מהטבע, כי הטבע פועל בהמשכת הזמן, כמ"ש **המהר"ל**:

שמיטה כי כל ענינה מיוסדת על ניסים שלא בטבע

ובחתם סופר פי', נראה אף על גב דכתיב אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה (תו"כ סוף בחקותי), מ"מ אין אנו בטוחים שיעמוד נביא שקר ויאמר שהמצוה פלונית ניתנה לזמן ועתה ציוה נותן התורה לשנות ענינה, אך בשמיטה אי אפשר לנגוע בקצהו כי כל ענינה מיוסדת על ניסים שלא בטבע, דדרך ארץ נרה שנה וזרעה שנה וחזור ונרה שנה וכן לעולם, וע"י מצות שמיטה שש שנים תזרע שדך רצופים, ועוד וצויתי את ברכתי לכם ועשת התבואה לשלש השנים, נמצא זה מבואר שהוא מאת ה' מסיני ואין שום נביא יכול לשנות בה דבר, כי לא יעשה ניסא לשקר, וא"כ

פירש אותה, דהיינו תורה שבעל פה כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה. וכן אמרו רבותינו ז"ל בברייתא: 'וידבר ה' אל משה בהר סיני', מה תלמוד לומר 'בהר סיני' וכו', אלא לומר לך מה שמיטה נאמרה בכלליה ובפרטיה ודקדוקיה מסיני, אף כל המצוות כלליהן ופרטיהן ודקדוקיהן מסיני' וכו'. אלא הענין הוא במאמרם האלה, לאחר שנתן השי"ת שתי תורות שבכתב ובעל פה למשה רבינו ע"ה, נתגבר שכלו של משה רבינו ע"ה להבין דבר מתוך דבר בפלפול הגדול בלי סוף ובלי תכלית וכאילו הוא מרא דשמעתא".

(מתוך גיליון עלים לתרופה בה"ב תשפ"ה)

עוד בדברי **רש"י**: מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה וכו'. וכתב **הרחיד"א** בספר **חומת אנך** [וכבר כתב **ברכת שמואל** עה"ת לבעל **ברכת הזבח** בשם ס' **שפתי דעת** בדומה לדרכו], לבאר עפ"י הגמ' (ברכות לה:): שאמר להם רבא לרבנן במטותא מינייכו ביומי ניסן ותשרי לא תתחזו קמאי (בבקשה מכם שבימי ניסן ותשרי לא תבואו לפני לשמוע השיעור) כי היכי דלא תיטרדו במזונייכו כולא שתא, (כדי שלא תטרדו בפרנסתכם כל השנה. כי ביומי ניסן ותשרי עסקו בפרסה קציר ובציר וכו', וכאשר תתעסקו לפרנסתכם אז כל השנה לא יחסר לכם פרנסה ותוכלו ללמוד באין מחסור).

נמצא שבמשך ו' שנים שביטלו מן התורה כל שנה ב' חדשים, נאספו י"ב חדש של ביטול תורה, אמנם לשם קיומה, אבל סכ"ס ביטלו שנה שלמה, ואי אפשר בשום אופן להמשיך רק צריך מקודם שנה שלימה לעסוק בתורה"ק, ולא לעבוד

תעבודו ובאחיכם", כלומר גם מעליא, היכי דלא הווי אינשי מעליא, והיכא דהוי אינשי מעליא. אזי "ובאחיכם בני ישראל לא תרדה בו בפרך". ("פנינים משולחן הגר"א")

"כי לי בני ישראל עבדים ... אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" (כה נה). כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל ("דברות קדש" תו"א). אפשר לפרש ע"פ מה שמובא בהגדה **"דברי חיים"** בשם הרה"ק **רבי נפתלי מראפשיץ** זי"ע - וזה לשונו: "אם יחשוב אדם האיך אלך אל הקדושה איש כמוני מלא עבירות וחטאים משוקע בטומאה, אז יזכור עצמו, "תחלה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים", כי היו במ"ט שערי טומאה, ואעפ"כ הלנו לקדושה עליונה, וזה הזכירה יועיל שיתחזק להתקרב אל הקדושה", עכ"ל. וזהו - כי

עקיבא מלמדו להקדים חיי עצמו לכך הוא מוכרח לשתות.

"לעולם בהם תעבודו ובאחיכם בני ישראל ... לא תרדה בו בפרך" (כה, מג). אמרו חז"ל דאינשי דלא מעלי מותר להעבידם בפרך, ואפילו מאחיכם, דאיתא בגמ' (בבא מציעא עג:) ראית שאינו נוהג כשורה, מנין שאתה רשאי להשתעבד בו, תלמוד לומר "לעולם בהם תעבודו ובאחיכם", יכול אפילו נוהג כשורה, תלמוד לומר "ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך". ונראה שדרשת חז"ל מרומזת בהנגינה המצוינת על התיבה של "ובאחיכם", שעל תיבת "ובאחיכם" יש שתי נגינות, אחד "מהפך" המושך כלפי מטה, ואחד "גרש" המושך למעלה. לרמז לדרשת הגמרא, דלפעמים "לעולם בהם

החלק יעיד על הכל כי היכי דעל כרחם יודו כל באי עולם שהשמטה כללותיה ופרטותיה מסיני ואי אפשר לחדש בה דבר, הוא הדין נמי כל מצות התורה נצחיות ואין נביא רשאי לחדש בה דבר.

"וחי אחיך עמך" (כה לו). הביא בשפתי צדיק (קדושים אות יא). בגמרא (ב"מ סב.) דריש בן פטורה, ב' שהיו מהלכין בדרך והי' ביד אחד קיתון של מים ואם ישתו שניהם ימותו שניהם, מוטב שימותו שניהם, עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך עמך, חייך קודמין לחיי חבירך. אמר זקני (החידושי הרי"ם) הק' ז"ל, מהו הלשון עד שבא ר' עקיבא. אמר, שכל אחד מישראל צריך לרצות לעשות כבן פטורה, כי איך יוכל לראות במיתת חברו, רק מטעם שר'

ושבת שמה

בילה מעכבת וכו' (מנחות קג), וחידשו עוד האחרונים (טו"ז או"ח סי' ל"ב) שאפילו הוא יום שבת שאין יכול לגוררה מטעם שהמניעה אינה מצד הספר תורה אלא לצד שמירת שבת, והוא אומרו "אם בחקתי" דבר שהוא עומד לחוק שהוא דבק האות, "תלכו" פירוש יש לכם רשות להורות כי הוא דרך שילכו בו ולא יצטרכו להוציא אחר, ואפילו יהיה בזמן שאינם יכולין לתקן שהוא יום שבת קודש שמצותי עליכם לאסור, והוא אומרו "ואת מצותי תשמרו", ונתן הטעם "ועשיתם אותם", כיון שיש בידכם לעשות ויכול לתקן, הרי זה כשר, שאין התיקון מעכב כטעם שנתנו האחרונים עכ"ל.

וזה דוחק כפשוטו, אולם יתכן שכוונתו לרעיון יותר עמוק, כתיב "עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, בני ישראל דבקים בה', ואתם הדבקים בה' אלקיכם, דבקים ממשי, שאפילו אם יש מחיצה המבדלת ע"י עוונותי בין יהודי לקונו, עדיין יש לו תיקון, ע"י שבת קודש שבטילין בו ושביתין כל עקתין:

מקאזמיר זצוק"ל: אם האדם עובד להשם יתברך בתפלה יכול המלאך לקטרג עליו, לפי שגם הוא עובד לו יתברך בזה, אבל אם אדם עובד להשי"ת באכילת מצוה כגון בתענוגי שבת וכדומה מה מקום לקטרג עליו, כיון שמלאך מימיו לא טעם טעמה של עבודה זו, לכך בשבת מקור הברכה ואמר בדרך הלצה: דער קיגיל איז פארט גיס און דער מלאך האט נאך קיינמאל נישט פערזוכט, הקוגל בכל זאת טעים והמלאך מימיו לא טעמו עכ"ל.

שבת קודש מבטלת המחיצה בין ישראל להקב"ה הביא ה"פני מנחם" מגור זיע"א (תשנ"ד ס"ג), באור החיים הק' מביא מ"ב אופנים לפרש הפסוק אם בחקותי תלכו, ויש מהם כמה דברי פלא, ואחד מהם באופן ל"ה, שמפרש עפ"י מה שהעלו האחרונים (מ"א סי' קמ"ג) כי ספר תורה שנמצא בו דבק מותר לקרות בו ואין צריך להוציא אחר מטעם שיכול לגוררה וכל שראוי לבילה אין

"שנת שבתון יהיה לארץ" (כה ה). פעם נגיש ילד לכ"ק מה אדמו"ר שליט"א [בעל 'ישועות משה' זצוק"ל מויז'ניץ], ואמר אימרה על הפסוק בפ' בהר - "שנת שבתון יהיה לארץ", שנת מלשון שינה, "א פארשלאפענעד שנת איז ווערט כמו ארץ", שבת רדומה ומנומנמת שווה כעפר הארץ... פנה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א [זצוק"ל] לכל הנוכחים ושאלם - "השומעים אתם מה אומר ינוקא זה?", וחזר על אימרה זו. ("ואורח צדיקים כאור נוגה")

בספה"ק דברי ישראל (בפרשתן), והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, י"ל על דרך שאמר אא"ז זצוק"ל שבת שמא דקודשא בריך הוא, [וזה"ק יתרו פ"ח:] והמאכלי שבת שנעשים לשם קדושת שבת נרשם בהם שבת שמא דקודשא בריך הוא, וע"י שנכנס שמא דקדשא בריך הוא בתוך מעיו מתברך, זהו שנאמר והיתה שבת הארץ לכם לאכלה כאמור. וגם כמו שאמר אא"ז הרה"ק

המחשבה על מו"מ ועבודת הארץ, לא יהי' כ"א בעתו בשעה שעוסק בגשמיות, ולא בשעב שעוסק ברוחניות.

האמונה בהשגחה פרטית

רבינו בחיי כתב הקדמה לכל פרשה ופרשה, בפרשת בחקותי כתב שאלו הפסוקים מלבד הברכות והקללות הם מלמדים אותנו מוסר נורא שאדם צריך לחיות בעוה"ז בהשגחה פרטית בין לטוב בין למוטב, שהפסוק מזהיר כ"פ אם תלכו עמי... והלכתי אף אני עמכם... וחזר כמה פעמים אם תלכו עמי בקרי, ועוד פעם בקרי וכו'. אלא שזה צריך להיות דרך האדם שכשהוא מצליח והגיע לו חפצו, יתבונן וישית אל לבו שכל זה בא לו בהשגחת הבורא לבדו, ולא ייחס הפעולה למעשיו הטובים, שנאמר 'לא בצדקתך וביושר לבבך' אלא הכל בחסדי ה'. וגם כשבאים לו צרות ומקרים ח"ו, יחשוב שכל זה הוא מצד חטאו ולא שיתלה אותם במקרה ח"ו, כי אם יתלה במקרה, הקב"ה יוסיף לו מאותו מקרה שנאמר ואם לא תוסרו לי והלכתם עמי בקרי, והלכתי עמכם אף אני בקרי. ולזאת חזר הכתוב כמה פעמים לשונות של קרי, להורות כמה חמור החטא לתלות איזה מעשה במקרה.

כתב **בספר חסידים** לרבי **יהודה החסיד** סי' תשנ"א 'אם חלה שום אדם אל יתלה בשום אופן את החולי מחמת שום מאכל או שום משקה, אלא יאמר שה' פעל כל זאת, ואפילו חבלוהו בני אדם רעים לא יתלה בהם, כמ"ש בזכריה ח', 'ואשלח את האדם איש ברעהו', וכתב 'אם תהיה רעב בעיר וה' לא עשה?' ואומר 'מה זאת עשה אלקים לנו', לכן יתפלל אדם על מיני פגעים אפי' מנגעי אדם'.

כתוב בלקוטי **המגיד מקאזניץ** על דברי המדרש שבברית בין הבתרים כשירד העיט על הפגרים לקח אברהם אבינו מקל וביקש לגרש את העיט ולא הצליח 'וישב אותם אברהם', פי' במדרש 'וישב - ששב בתשובה והלך העיט'. וזה בא ללמדנו שאין מגרשים שום דבר עם מקלות רק עם הרהור תשובה. כמ"ש **בספר חסידים**

ונראה לי עפ"י דברי **האור החיים** הקדוש באות ט"ז בביאור הפסוק אם בחקותי תלכו, עפ"י מה שאמרו חכז"ל (ברכות יד.) שאסור לאדם לשום לדרך פעמיו עד שיקדים דברי תורה שנאמר (תהלים פה, יד) "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו". צא ולמד מה שאמרו בזוהר (ח"א סט, ב) על ההולכים בדרך ואין ביניהם דברי תורה שמתחייבים בנפשם, והוא מאמר ה' אם בחקותי תלכו, פירוש כשיש לימוד תורה תלכו, תלך לבטח דרכך, כי כשיש עסק התורה כוחותיה מלוין את האדם, עכ"ל הקדוש.

בזה יש לפרש הכוונה במדרש הנ"ל, שמספר מהתנהגות של דוד המלך ע"ה שבכל עת שהי' חושב לילך לאיזה דרך, הי' מקדים קודם, לימוד התורה, שהיו רגליו מוליכות אותו קודם לבית המדרש ללמוד איזה לימוד שיהיה בידו זכות לימוד תורה, ואז נתן לדרך פעמיו, וע"י כך בכל אשר פנה הי' מצליח.

ויען שהלימוד בבית המדרש הוא יותר הגון, ובטח הי' לו בית המדרש קבוע סמוך לביתו, על כן נקט בית המדרש. אבל באמת אם אי אפשר בבית המדרש, בביתו ג"כ טוב הוא, אף לימוד פסוק אחד אם העת דחוק, כמו שפירש מן **החתם סופר** "ודברת בם (ולא בדברים בטלים), בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך בשכבך ובקומך" (דברים ה, ז), ר"ל כשאתה בביתך תהי' עיקר עסקך בם, ובלכתך בדרך אז עכפ"י בשכבך ובקומך קודם השכיבה וקודם הליכה לעסקיך תלמד פסוק אחד על כל פנים:

"אם בחקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם"... בספה"ק **תפארת עוזיאל** (מהרה"ק ר' עוזיאל מייזליש זיע"א מתלמידי המגיד ממעזריטש). שמעתי מפי מורי ורבי הגאון החסיד מו"ה **דוב בער ז"ל**, שהכוונה דהנה מתחבולות היצר, כשהאדם עומד בתפלה או בלימוד, אז הוא מבבל במחשבת פיגול וחופץ ומערב המחשבה דברי הגשמיות בתוך דברי הרוחניות. משא"כ "אם בחקתי תלכו", שתהיו צדיקים אז ונתתי גשמיכם בעתם. ר"ל, הגשמיות שלכם דהיינו

לי בני ישראל עבדים עבדי הם", פירוש מי שרוצה להתחזק להיות עובד ד' ולהיכנס אל הקדושה, אזי יזכיר לעצמו, "אשר הוצאתי אותם מאת מצרים", הגם שהיו משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה, עם כל זה הוציאם והרימם הקב"ה למ"ט שערי הקדושה.

"לא תעשו לכם אלילים" (כו א). הביא בספר **זר זהב** (סטריקוב, על הש"ס ערכין), ראה **פירש"י**. וכן איתא בגמ' ערכין (ל:) כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לבסוף מוכר את מטלטליו וכו', לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו וכו', לא באת לידו עד שמוכר את ביתו. ומבאר הגמ' מה 'לא הרגיש', כדבר הונא דאמר כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו, הותרה לו ס"ד, אלא נעשית לו כהיתר, **ופרש"י**, לא הרגיש, לא נזדעזע לשוב מן העבירה. דבריו הקדושים מודיעים לנו, כי כולנו שוטים, כמעט כולנו אינם מרגישים, שאפילו יודע ונותן אל לבו אבל לא נזדעזע לשוב מן העבירה וכפאו יצרו ושנה בה, נקרא אינו מרגיש, כי לא נרתע מן העבירה, כאיש שנרתע לאחריו מפני רוצח אשר רצחו כבר בפגעו בו ובורח.

"אם בחוקתי תלכו" (כו, ג). **האור החיים** הק' בראשית פירושו על 'אם בחקתי תלכו', כתב "עוד רמז אומרו חקתי לשון רבים ע"ד אומרו והגית בו יומם ולילה (יהושע א) שצריך לקבוע עתים ביום ובלילה, והמסורת לשון יחיד (כי כתוב חסר חקתי) כי שני העתים הם ביום אחד. עכ"ל הק'.

עוד בפסוק הנ"ל

דבר נפלא פי' **במשנה שכיר** (לסדר בחקותי שנת תרע"ז מ"ג לספירה) **ובמדרש** (ויק"ר לה, א) הדא היא דכתיב (תהלים קיט, נט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, אמר דוד רבנו של עולם בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך עכ"ל. וכבר נאמרו בה הרבה פשטים.

ורבינו בחיי שאסור לחשוב שזה מקרים, אם חושב שזה מקרה אין לו כפרת העוונות. כמ"ש בספר **החינוך** שלזאת אסור לחתוך את הצרעת, לרמז שזה עונש מן השמים ואי אפשר לגרש את זה עם מקלות, הרפואה תהיה רק ע"י קיום מצוות התורה, טמא טמא יקרא וישוב בתשובה, ושב ורפא לו. אמר הקב"ה למשה תראה להם נחש נחושת, שיבינו שזה לא הנחש אלא אני וישובו אלי. וכן כתב **הייטב לב** בפר' חוקת במעשה דנחשים השרפים, צוה הקב"ה למשה רבינו שיעשה נחש נחושת, ללמד אותם שהנחש הוא חתיכת נחושת, ממש

כלום, כי הציבור התחיל להתעסק ללחום בנחשים השרפים, אומר הקב"ה למשה, תלמד אותם שזה לא הנחש, זה אני. וכמ"ש במשנה כשהיו מסתכלים כלפי מעלה היו משעבדים את לבם לאביהם שבשמים ומיד היו מתרפאים.

ובספר **שיח שרפי קודש** מסופר **שהרה"ק מאפטא** בא פעם אחת בביהמ"ד ואמר 'אספר לכם מה שראיתי כעת בעולמות עליונים' שהביאו אדם לדונו בבית דין של מעלה, והיו שם מיימינים ומשמאילים, בתוך כך נכנס מליץ עם יסורים רבים שזה האיש סבל צער ויסורים והרפתקאות קשים, וצעק שזה

קול מבשר

בוודאי, אם נהיה נאמנים לתורה נזכה לחיות כאן בבטחה ונמצא תמיד רחמים וחסד..."

•••••

כתב **דעת זקנים מבעלי התוספות**, "אחרי נמכר גאולה תהי' לו" (כה מח-מט נד). שנא' כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה.

"אחד מאחיו יגאלנו". נ"ל דהיינו הקדוש ברוך הוא שהוא אחד ואחיו שנא' למען אחי ורעי.

"או דודו". זה הקדוש ברוך הוא שנא' זה דודי וזה רעי.

"או בן דודו". זה מלך המשיח שנא' בו אמר אלי בני אתה..."

"או השיגה ידו". ע"י מצות וזכויות שבידו ונגאל.

"ואם לא יגאל באלה". המשפטי' אשר תשים לפניהם שלא קיימו המצות מ"מ לא אניחם בגלות אלא ויצא בשנת היובל. כלו', ביום שימשוך הקדוש ברוך הוא ביובל ויתקע בשופר כדכתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וגו'.

"הוא ובניו עמו". הקדוש ברוך הוא ובני ישראל עמו שנא' ושב וקבצך..."

ונזכה לתשועת עולמים ברחמים גדולים במהרה בימינו אכי"ר.

משום "ותושבים אתה עמדי", שעתידיים אתם להיות תושבים, ואז תתפשט א"י בכל הארצות, "כי לי כל הארץ", דלעתיד יהיה כל העולם א"י, וע"כ לא תוכלו למכור לצמיתות.

הגה"ק ר' **יוסף חיים זוננפלד** זצ"ל שמח לראות את בנייתה והרחבתה של ירושלים. בקיץ האחרון לחייו בשנת ה',תרצ"ג, כשכבר היה חלש מאוד ולא יכול היה עוד ללכת ברגל, היה נוסע לעתים קרובות במוניות לביקור בשכונות החדשות של ירושלים. כשעבר בחלקים החדשים של העיר פניו היו קורנים שמחה והוא היה ממלמל "בונה ירושלים ה'", ה' הוא בונה ירושלים (תהלים קמז).

במכתב מיום א' אלול ה',תרס"ג כתב ר' **יוסף חיים זוננפלד** לאחיו, ר' **שמואל**, מנהיג קהילה באוסטרה שבמורביה: "ב-31 השנים מאז בואי חלו שינויים רבים יותר מהאלף השנים הקודמים ביחד. יותר מאלף בתים יהודים נבנו כאן. עיר הקודש עצמה התרחבה ונבנו בירושלים מבנים יפים יותר מממה שקיוונו אי פעם. בניית הרכבת מתקדמת עוד יותר; ישובים חדשים צצים אזורים שנשלטו על ידי שממה וריקנות במשך אין ספור דורות התלבשו כעת בחיים ובצמיחה. בכל מקום יש גנים שופעים ומטעים פורחים. האם אפשר שלא לראות את יד ההשגחה האלוהית בכל זה? עלינו לעבוד ביישוב מחדש של הארץ עם אמון בה' שנתן לנו את תורתו הקדושה.

"כי תבאו אל-הארץ אשר אני נתן לכם"... (כה ב). סיפר הרה"ח רב"צ **אוסטראווער** ז"ל שפ"א הלך אביו הרה"ג ר' **בנימין דוד** ז"ל אל הרה"ק רבי **יחזקאל מקאזמיר** זי"ע ולקח אותי עמו. ושמעתי אז שהרה"ק זי"ע שאל לאבי ז"ל, למה נקרא "ארץ ישראל", ולא נקרא "ארץ אברהם", או "ארץ יצחק", והשיב לו אבי ז"ל דאם היתה נקראת ארץ אברהם ה' לישמעאל ג"כ חלק בה, ואם ארץ יצחק ה' גם לעשו חלק בה, לזה נקראת ארץ ישראל. אז אמר לו הרה"ק זי"ע הנ"ל בזה"ל: לא כן הדבר אלא הדבר הוא שנקראת "ארץ ישראל" לאמר שכל אחד שנוהג א"ע "כישראל" יש לו בה חלק, עכלה"ק. (שש"ק, ערך ארץ ישראל)

•••••

"והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי כל הארץ וגו' ותושבים אתם עמדי" (כה ג). דבר נפלא פי' מהרי"ד **מבעלזא**, ויש לדקדק מה נתינת טעם היא "כי גרים ותושבים", הלא אדרבה, אם הם תושבים יכולים למכור לצמיתות. וי"ל, דאיתא עתידה א"י שתתפשט בכל הארצות, ואז יהיה החלק הקטן שמוכר עתה גדול פי כמה עד אין שיעור, ואת החלק הגדול בודאי אין בדעתו למכור, ולכן אינו יכול למכור לצמיתות. וזה י"ל פירוש הפסוק "כי גרים" דאף שעתה אתם גרים בארץ, בכ"ז אין לכם רשות למכור לצמיתות,

שהקושי הזה שעובר עליו אינו במקרה, הקב"ה יש לו איזה חשבון, ואני מבקש שזה יהיה כפרה על חטאיו מגלגול זה או מגלגולים קודמים, ואזי כל תנועה וכל פירור של צער מזכך ומטהר את הנפש. וכן כתב **הבני יששכר באגרא דפרקא** אות קכ"ד 'קבלתי, בעת שיזדמן לאדם איזה

לכל חטאתי, אם היה אומרו בחבילה הראשונה היה עושה שם סיום מסכת יסורים. וגם הפחדים מספיקים לזה, ראה פחדי וחרדתי ושא לכל חטאתי. וזה שאמר רבא לתלמידיו 'במטותא מינייכו אל תירתו תרתי גהינם, גם לסבול כאן וגם שם? כשאדם נכנע ומבין

פרשת בחקותי, אם תלכו עמי בקרי, הרי עשו שני רעות, סתם הוכו בני ישראל, ועוד צריך להכותם שוב, ואם שוב ילכו בקרי, שוב היו המכות בחינם, כך כתוב ז' פעמים ז' מיני יסורים, יתכן שיעבור אדם ז' מסכתות של ז' יסורים ואינו אומר פעם אחת 'ראה עניי ועמלי ושא

פינת יקרת

• • • • •

מחזיקי לומדי תורה חלק כחלק יאכלו בשכר לימוד התורה - אבל לא בשכר ה"מתוך הדחק"

"וערי הלויים בתי ערי אחוזתם גאולת עולם תהיה ללויים. ואשר יגאל מן הלויים ויצא ממכר בית וגו'. ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחוזת עולם היא להם" (כה, לב-ד). "רצה לומר, 'הלויים' הם תלמידי חכמים הדבקים בה', גאולת כל העולם תלוי ב'בתי ערי אחוזתם' הוא בית המדרש ד' אמות של הלכה שלהם, 'ואשר יגאל מן הלויים' - הם מחזיקי לומדי תורה, 'ויצא ממכר בית ועיר אחוזתו ביובל', ביום השבועות יהיה לו חלק עם תלמידי חכמים שיהיה 'עירו' הוא גופו יוצא ממדרגה שהוא בה למדרגה [אחרת], והטעם שיזכה כל כך, 'כי בתי ערי הלויים', היינו בית המדרש של תלמידי חכמים 'היא אחוזתם' של אותם המחזיקים הנזכרים 'בתוך בני ישראל'. ואמר עוד: 'ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחוזת עולם היא להם', אמר, אף על פי שהמחזיקים יחלקו עם התלמיד חכם בתורתו, מכל מקום במה שסובל גלות וגירושין מעיר לעיר ללמוד תורה, זה שכר הגירושין יהיה לו לבדו ואין לזר עמו. וזהו: 'מגרש הלויים' - במה שהתלמידים מגורשים וגולים מאונא לאונא, זה 'לא ימכר', כי 'אחוזת עולם היא להם' לבדם ולא יבוא אחר ביניהם". חתם סופר [וע"ע בתשו' חת"ס (חו"מ סי' ט) שהרחיב בזה הענין. ואגב יצוין מש"כ עוד ב'תורת משה' פר' ויחי (ד"ה ישימך, בראשית מח-ד): "עשיר שהוא מחזיק לומדי תורה, שכרו גדול מהלומד תורה, כי התורה היא מתוקה ונעימה מצוף דבש, והלומד נהנה ממנה ומשמח את עצמו בה, משא"כ המחזיק לומדי תורה שאין לו מאומה מן המתקנות, וכוונתו רק לשם שמים"]

תחילת עבודת המדות שלא להצטער בהצלחת חבריו

ואי' מהרה"ק רבי שלמה מזוועהיל (יומ"ד קדישא שב"ק כ"ו אייר) זיע"א בפרשת קדושים בשלחן הטהור בליל שבת, שאל הרה"ח רבי אליהו ראטה מרבו [או ששאל רבו ממנו] ע"פ מש"כ רש"י עה"פ 'ואהבת לרעך כמוך' - זה כלל גדול בתורה, וא"כ צריך לדעת מהו הכלל הקטן, לעומת הכלל הגדול הזה? ואמר רבי שלומ'קה לרבי אליהו, כשאתה תשמע על סוחר אתרוגים פלוני שהוא הרוויח הון עצום, הכלל הקטן הראשון לפני הכלל הגדול של ואהבת לרעך כמוך, הוא שלא יהיה צר עין, שלא יצטער בלבו כששומע על רווחיו והצלחותיו של חברו, מאן דעלך סני לחברך לא תעבד, כמו שאתה לא אוהב שיצטערו ברווחיך, כך אל תצטער ברווחי חברך. ואלו הם שני מדרגות שיש בזה, כי שני מדות רעות יש, אחד הוא שאינו יכול לסבול שחברו מצליח, זוהי השחתה ראשונה בנפש. וכנגד זה אמרו חז"ל בלשון ארמית שתבין הנפש הפשוטה, 'מאן דעלך סני לחברך לא תעביד', אל תרמה את עצמך שאתה מקיים ואהבת לרעך כמוך ואוהב כל בן ישראל כנפשי, תתבונן היטב התוכל לשמוע שאחרים עשו הרבה רווחים או שתצטער בזה על שאתה לא הרווחת, האם באמת לא יכאב לך רווחיו של זולתך. המדה השניה הוא, לא רק שלא להצטער בשמחת חברו, אלא גם לשמוח בשמחת חברו, שיוכל לתת קידוש בשבת על שיהודי אחר עשה רווחים. אבל ההתחלה הוא הכלל הקטן שלא יכאב לך כשפלוני מצליח. וכן מדויק מלשון הרמב"ן בפסוק ואהבת לרעך כמוך, לא בא הכתוב לומר שיאהב אותו ממש כנפשו,

שזה אי אפשר, שהרי אמרו חז"ל 'חייך קודמין', אלא שבא לומר שיאהב ברבות הטובה לחברו כאשר אדם עושה לנפשו, כשחברך מצליח בכל ענייניו, תאהב את זה כמו שאתה הצלחת. ואמר רבי שלומ'קה שזהו הכלל הגדול, לפני זה יש כלל קטן, לפרגן ולסבול מה שהשני הרוויח, אף שאינו שמח בהצלחתו עדיין, מ"מ יוכל לסבול את הרווח של פלוני. כי עיר פרא אדם יולד, כל אחד נולד כפי תכונות נפשו במדות של נחש ארסי ממש, שאינו יכול לשמוע שהשני מצליח. וזהו הכלל הקטן הראשון, שיוכל לשמוע היטב בנפשו שיהודים מצליחים, אפילו שאינם מחבריו ומאנ"שיו, לא יצטער בהצלחתם. ואח"כ יעלה ללכלל גדול' לקיים ממש ואהבת לרעך כמוך, ולא רק שלא יצטער אלא גם ישמח. וכמובן שהעיקר הוא ביהודים אחרים שלא מחבורתך ואינם בעלי דעת שוה כמוך. זהו הכלל הקטן והכלל הגדול שבתורה. כשנזכר לכלל הגדול הזה בשלימות, כבר היה משיח בא הרבה לפני זה. הכלל הראשון הקטן הוא שלא להיות צר עין על רווחי חברו. אנשים לא מדברים מזה, כי לא נעים לחשוב על האמת הזו שאני כ"כ מושחת שצריך לצוות עלי שלא אצטער בלב בהצלחת חברי. אבל מה לעשות שזו המציאות, לכשתבונן עם משקפת בלבך, ותבדוק אם בסתר נפשך אינך מצטער כשאתה שומע באחד ממתנגדיך שהצליח בבני חיי ומזוני. אנו מדברים מזה באריכות, אולי נזכה לקיים זאת, להיות בכלל 'נפש ברכה תדושי', שכל בשורה טובה יכנס בלבנו ולא נצטער בשמחת ישראל. שזהו הכלל הקטן הראשון, ואח"כ נזכה לכלל גדול ממש, לקיים ואהבת לרעך כמוך. (מתוך שיעור הרב רייזמן כ"ו אייר תש"פ)

חג השבועות קוראים ברכת כהנים בפרשת נשא, וכיוצא בו בראש השנה, שהרי אמרו (ביצה טז.) "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים", וידוע דגמר הדין הוא בשמיני עצרת (וע"ש בגירסאות הש"ס), ותיכף אחר הוש"ר קוראים ביום שמיני עצרת את פרשת "וזאת הברכה", וכל זאת כדי לרמז על "תחל שנה וברכותיה".

ואי' מהרה"ק **רבי לייבל איגר** זי"ע ב'תורת אמת' (פרשת בחקותי) על שנקטו חז"ל בלשונם הזהב "שיהו קורין קללות", והלא עיקר התקנה היתה לקרוא פרשת בחקותי קודם שבועות ופרשת כי תבוא קודם ראש השנה, ובשניהם כתובים גם ברכות, ובודאי העיקר והתכלית הוא לברך את ישראל בכל הברכות, ולמה א"כ לא נקטו בלשונם "שיהיו קורין הברכות וכו' כדי שתחל שנה וברכותיה". ומבאר הענין, שעל השראת הברכות והטובות לישראל לא שייך לומר שהמה באות מכח תקנת עזרא, שהרי מאליהן הן באין בעת התחדש השנה, כי בכל שנה בר"ה מתחדש העולם יש מאין, ואין לך ברכה גדולה מזו, כי הבריאה לא היתה מצד איתערותא דלתתא שהרי טרם הבריאה לא היו נבראים שיעוררו השפע, ובעל כרחך שהכל היה מלא ברכות, וכן אמרו (בר"ר פרשה א, י) שהעוה"ז נברא באות ב"ת שהיה לשון ברכה, וכן שבועות הוא זמן ההתחדשות וקיום העולם על ידי התורה שפותחת באות ב"ת, המרמז על לשון ברכה, כי מתעורר אז הרצון מהשי"ת לחדש את הבריאה וקיומה בברכה שלימה בלי שום אתערותא דלתתא, ובלי צורך שום סייעתא להמשכת הברכה על ידי תיקון מצד שום נברא בעולם, ממש כמו בראשית הבריאה בראש השנה וקיום העולם בעצרת.

והנה גזרה חכמתו יתברך ליתן הבחירה חפשית ביד האדם לתקן ולקיים העולם, או חלילה לקלקל ולגרום ח"ו השחתת העולם, וכאמרם (שם) שהעולם נברא בב"ת והלואי יעמוד בה, כי הכל תלוי בבחירת האדם, ולכן בא עזרא ונתן עצה

הוא, יתבונן שהקב"ה השגיח ועיוור אלפי אנשים שלא יראו זאת המטבע רק הוא לבדו, אפי' אם היא מטבע קטנה הרי היה כאן השגחה פרטית עליו. כשיתרגל להתבונן בהשגחה פרטית על ההטבה והחסדים, אז יוכל גם בענין היסורים להתבונן תיכף, ולא יצטרך יותר להתיישר, תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה אמן ואמן: (מפי מגידים וספרים ק').

"לא יחליפנו וגו' והיה הוא ותמורתו יהיה קדש" (כו, י). הנה האדם צריך להתאמץ בכל כוחו לילך בדרך ה' כמו שציוונו בתורתו הק', אבל היצר כנגדו מחפש תמיד בדרכים שונות להחטיאו, ולא רק מה שציווה השי"ת לנסות להחטיא את האדם, רק מוסיף וצובע מצוה כאילו זה עבירה, ועבירה כאילו היא מצוה, וכמ"ש **הבעש"ט** הק' על דברי הגמ' (שבת ע"ה.) "שוחט" (ופי' בתוס' שוחט עלמא, היינו השוחט של העולם - יצה"ר ששוחט את כל בני העולם) "משום מאי מחייב". למה השי"ת יעניש אותו שישחטנו לעתיד לבא. הלא על זה נברא להחטיא בני אדם, ומדוע ייענש, ומשיבה הגמ' משום צובע, שצבע עבירה כאילו היא מצוה ומצוה כאילו היא עבירה, על זה ענוש ייענש. כי זה לא ציוה לו השי"ת, ומראה בעצמו שלא עבור השי"ת עושה כן. ואמר **הרה"ק בעל ישועות משה** זצוק"ל, שזהו שמזהירה אותנו התורה"ק "לא יחליפנו" שלא יחליף האדם מצוה בעבירה ולא ימיר וגו' טוב ברע או רע בטוב, שהיצר מחליף לאדם מצוה בעבירה, וכו':

"עזרא תיקן להן לישראל, שיהו קורין וכו' ותחל שנה וברכותיה".

איתא בגמרא (מגילה לא:) "עזרא תיקן להן לישראל, שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתורה תורה קודם ראש השנה, מאי טעמא, אמר אביי ואיתימא ריש לקיש, כדי שתכלה שנה וקללותיה", **וב'ארץ צבי'** (פרשת נשא) כתב, דכמו כן יש בזה ענין "תחל שנה וברכותיה", כי בשבת שלאחר

עיגום וצער, יזכיר בפה מלא ויאמר ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי, כי במצב כזה לא סגי במחשבה, אם ידבר כך, יביא לידי מחשבה אמיתית. וקבלתי שאם לא אמר ולא חשב כך, 'מי שנותן דעתו על המקרים עליו הכתוב אומר ואם תלכו עמי קרי ולא יתכפר לו, וכן מה שאמרו חז"ל מי שהושיט ידו לכיס ולא הוציא מטבע נכונה, הני מילי כשישים אל לבו שהוא מאת הבורא ית"ש לזככו, ואם לאו, לאו'.

וכתוב **בנודע ביהודה** בדרשת **הצל"ח**, מה שאנו קוראים ליסורים 'פורענות' זהו לשון פרעון, אנו משלמים ופורעים על חובות העוונות. כשאדם פורע זה כואב לו, אך הוא נהנה שנמחק עוד חוב ועוד חוב, כשיחיה כך ויאמר 'ראה עניי ועמלי', אכן יזכה לפרוע חובותיו.

וכתב **הבני יששכר** בשם רבו הרה"ק **רבי מנדל'ע מרימנוב** זי"ע שפעם אחת ביושבם על העגלה הראה לתלמידיו על איש עני ויחף שהולך על השלג ומתיישר, ואמר להם שאם היה שם לבו שאלו היסורים הם מאת הבורא ית"ש לזככו, לא היה צערו בחינם, אך אינו חושב כלל והוא הולך בקרי.

וכ' **האלשי"ך** בפ' שמיני שזהו חסד ה' ששולח את העונש מעין העבירה, כדי שיוכל האדם להתבונן מהו מדה כנגד מדה שיש לו לתקן עכשיו. וכתב **הבאר מים חיים** בפרשת בא שזהו פ' הפסוק 'לשוא הכיתי את בניכם' שזה מאד כואב להקב"ה שהוא צריך כביכול להכות את בניו ואינם מתעוררים לשוב אליו ית', ונמצא שהכה אותם לשוא. ע"י שיתרגל להתבונן בהשגחה הפרטית בהטובות והחסדים יזכה להתכפר ע"י הקשיים.

וכתב **הבאר מים חיים** שבכדי שהאדם יזכה תיכף להתעורר לשוב לה', העצה היא להתחיל להתבונן בדברים הטובים שהקב"ה עושה עמו, ויודה לה' על כל חסד וחסד, כמ"ש **התולדות** בפ' ויקרא שמעתי ממוכיח אחד ושמו **ברוך** [אולי הוא בעל עמוד העבודה], שכשאדם מוצא מציאה או מטבע במקום שרבים מצויים שם, ולא מצאו איש אחר אלא

הרע, ולבסוף הסכים **הרב מבריסק** לדברי **הגר"א** ואמר שיפרסמו זאת רק על גבי ספר שאין הפרסום בזה גדול כל כך. ("משנת יוסף" מסכת שביעית בפתיחה)

"אם בחקתי תלכו" (כו ג). במדרש הה"ד (תהלים קיט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלוני אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. בזכרוננו פעם אחת כשבאתי לפני **אדמו"ר מלומאז** זצ"ל לקבל ברכת הפרידה, אמר לי בזה"ל: הערסט שמואל יעקב, באו לפני בהתנצלות על איזה אברך שמתחיל לבלות זמן זמנים בסביבה זרה וכדומה, אז כשבא לפני אמרתי לו, שמע נא, דוד המלך ע"ה אמר חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך ובמדרש בכל יום ויום הייתי מחשב לדרך פלוני ומקום פלוני אני הולך והיו רגלי מוליכות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, אמר, כשבא במחשבה דרך פלוני ומקום פלוני, יכול להסיר מלבו זאת המחשבה בחשבו, הלא אני מהולכי בית המדרש, ואיך אשא פנים שמה, וזהו והיו רגלי מוליכות אותי, להביט איפה מקומי ואיפה ארצי לילך אחר כך, ובזה ימנע את עצמו וד"ל. ואמר בזה"ל, איך בין דאך א בית המדרש יונגערמאן, ווי זשע קומט צו מיר דרך פלוני ומקום פלוני. (הגאון החסיד רבי שמואל יעקב רובנשטיין זצ"ל אב"ד פאריז, בספרו שארית מנחם פ' בהעלותך עמ' קלט בהגה).

וברש"י - שתהיו עמלים בתורה. מסופר על **הגה"ק מרוגאטשוב** זצ"ל בעת שהיה מלופף ביסורים נוראים, היה צווח וגונח מכאבים, ולא יכלו להשקיט את מיחושי אלא בדברי תורה, כי בעסקו בתורה היה מתעמק בה בכל כוחו ושוכח מכל מכאוביו. על כן בהיותו בבית החולים בוינא, ערכו תורנות בין גדולי תלמידי החכמים אשר בעיר שיבואו אליו לבית החולים לדבר עמו בדברי תורה.

לפי הוראות רבם, הגאון **רבי בנימין מנדלזון** זצ"ל. אנשי השלטון סרבו, ועקב כך נתעכב הדבר במשך למעלה משנה. בשנת תשי"ח שוחח הרב מנדלזון עם האחראי מטעם השלטון והסביר לו את גודל קדושת השמיטה ועד כמה חביבה מצוה זו על אנשי המושב החרדים לדבר ה'. לבסוף נתרצה האיש והורה על נטיעת הפרדס, שישמרו בו כל דיני שביעית.

כעבור שנה, בשנת השמיטה שנת תשי"ט, באו מנהלי הפרדס אל הרב וטענו בפניו כי עקב הוראותיו עלולה כל ההשקעה בפרדס לרדת לטמיון. לימים סיפר הרב באיגרת להגאון **רבי יוסף ליברמן** בעל 'משנת יוסף': "פעמים רבות הייתי חושב מה יהיה, אך חזקתי את עצמי בביטחון בעצם המצוה ובזכות הפוסקים ז"ל שלפי דבריהם פסקתי, ובפרט בזכות **הרמב"ם** ז"ל שהחמירי כמוהו הרבה פעמים, שבוודאי יעזור השי"ת שלא יתחלל שם שמים על ידינו". והנה, בשלהי אותה שנה בא אל הרב מנהל הפרדסים באזור ואמר לו בהתרגשות רבה, כי שנים עשר פרדסים יש תחת ידו ובכולם עבדו בשביעית כרגיל, מלבד בפרדס קוממיות, ואף שעל פי דרכי הטבע היה הפרדס בקוממיות צריך לפגר אחר האחרים, במציאות קרה ההיפך הגמור! ולא נחה דעתו של אותו מנהל, וביקש מאת הרב הסבר לתופעה המופלאה הזו, שדווקא הפרדס של קוממיות התפתח יפה יותר מאשר הפרדסים האחרים.

השיב הרב דקוממיות: "ה'אני מאמין' הראשון הוא, שהשי"ת הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ולפי שאנו עשינו רצונו של השי"ת בפרדס, הצליח השי"ת את הפרדס. באותה שנה נרשם במחלקת הפרדסים הממשלתית: "הפרדס בקוממיות לא עובד בכל שנת השביעית והצליח".

כשסיפרו זאת למרן **הגר"ז מבריסק**, אמר כי צריכים לפרסם זאת ברבים, אולם מאידך גיסא הגאון **רבי אהרן קוטלר** אמר שלא לפרסם מחשש עין

טובה ותקנה גדולה לישראל, שבכל שנה טרם התחדשות העולמות בראש השנה ובעצרת, יהיו קוראים את דברי התוכחות והקללות, כדי להתוודות ולומר שבחטאינו סרנו ממצוות וממשפטי ה' הטובים, וצדיק הוא ה' ופיו מרינו, ולכן בדין הוא שיביא עלינו ח"ו ככל הכתוב בספר, אמנם הלא קיימא לן (ב"ק סד:) "המודה בקנס פטור", ודין הוא שהמודה והעוזב ירחמו עליו מן השמים ויהפכו לנו הקללות לברכות, "וזה עיקר התקנה, לקרוא את התוכחות כדי שתכלה השנה וקללותיה, וכל מניעת הברכה שהיא רק מצידנו כליל יחלוף, וממילא בהסיר המניעה, ממילא יתחדשו העולמות באופן הבריאה הראשונה, מלאים ברכה וכל טוב לישראל, ותחל השנה וברכותיה, אמן".

עובדות צדיקים

"וצויתי את ברכתי לכם"... (כה כא). הרה"ק **רבי יחזקאל מקאזמיר** זי"ע אמר לאברך אחד, שחותנו פטר אותו מליתן לו עוד מזונות על שולחנו, ורצה להתחיל לצאת לפרקמטיא, אמר לו: בני, ראית צפור נופל לרקק של מים, והיה אם נטבע ברגליו וכל גופו, וכנפיו לחוץ, הרי הוא מתחיל לנוע בכנפיו ועולה למעלה. והיה אם גם כנפיו ברפש, אז אם ראשו ופיו לחוץ הוא מתחיל לצפצף והשומעים קולו יעזרוהו לצאת ולהנצל, אבל לא כן אם גם ראשו ברפש, אין תוחלת וסבר לו. כן אתה, בצאתך לפרקמטיא, העייקר תשתדל שיהיה ראשך מתנשא למעלה ותנצל, שלא תשקע ברפש ובסערת המים. (מאמר יחזקאל, עמ' עדר)

"וצויתי את ברכתי לכם" - בשנת תשי"ז החליטו רשויות השלטון בארץ הקודש לטעת כמה פרדסים בכמה יישובים וביניהם גם בקוממיות. עבור אנשי המושב היה זה מקור פרנסה חשוב, אולם למרות זאת העמידו תנאי בל יעבור - על אנשי השלטון להתחייב לשמור את כל הלכות השמיטה בפרדס

מספר הגרי"ש **אונגאר** גאב"ד חוג חת"ס זצ"ל: אבי הגאון זצ"ל התבקש אף הוא לתורנות, וזכיתי להתלוות אליו בלכתו לבית החולים לבקר את הגאון החולה. כבר בעמדנו בפתח ביה"ח, שמעו את קולו של הגאון מראגאטשוב, כשהוא גונח ונאנח ממכאוביו הנוראים ל"ע. אך כשרק פתח אבי ז"ל לדבר בדברי תורה, והנה כנס מתנוסס פגו כאביו ויסוריו, והגאון שקוע כל כולו בתלמוד תורה ומפלפל בה כאדם בריא ושלם. (רשומים בשמך, עמ' תנב)

חש בראשו יעסוק בתורה

החסיד **רבי יוסיל טורינער** ז"ל, חש פעם אחת בראשו בשלושת ימי ההגבלה בהיותו באלכסנדר. וכאשר הכאב ראש לא פסק ממנו, נכנס להרה"ק **רבי חנוך העניך** זי"ע, והזכיר את עצמו לפניו. סיפר לו **הרבי מאלכסנדר**: בא, אספר לך מה שקרה אתי בהיותי בפשיסחא: "ובכן, פעם אחת קבלתי כאב ראש חזק מאוד, ונכנסתי למו"ר הרה"ק **הרבי רבי בונם** זי"ע, כדי להזכיר את עצמו לפניו לרפואה שלימה. כאשר שמע מו"ר על מה באתי להזכיר את עצמי לפניו. סיפר לי ככה: החסידא קדישא **הר"ר פרץ** זצ"ל (מגדולי חסידי הרבי מלובלין זי"ע), היה פעם בלובלין, וקבל כאב ראש. נכנס **הר"ר פרץ** אל **החוזו מלובלין** זי"ע, להזכיר את עצמו. והשיב לו **הרבי מלובלין** בזה הלשון: "יעצט איז צייט, חש בראשו יעסוק בתורה" כלומר, עכשיו הזמן המתאים ביותר שתפתח חומש או גמרא ותלמד, כי כך אמרו ז"ל חש בראשו יעסוק בתורה. ענה לו **הר"ר פרץ** בדרך צחות: הלא ידוע לרבינו, שיש חרם **מהמהרש"ל**, שאסור לעסוק באותן רפואות שמוזכרות בגמרא... נהנה מאוד **הרבי מלובלין** מהחידוד הזה, ונהיה מאוד בשמחה, ומיד נפסק **להר"ר פרץ** כאב הראש. את הסיפור הזה סיפר לי מו"ר **הרבי רבי בונם מפשיסחא** - ממשיך **הרבי מאלכסנדר** לספר **לר' יוסיל טורינער** - וכאשר שמעתי סיפור זה מפיו, הלכתי תיכף לביתי, ולגמתי

כוסית גדולה של י"ש, ומיד עבר לי כאב הראש. באותו מעמד **שהרבי רבי העניך** סיפר את הסיפור **לר' יוסיל**, עמד בנו של **רבי העניך**, הנגיד הרה"ח **ר' יחיאל פישל** זצ"ל, ולקח את **רבי יוסיל** בידו, והלכו שניהם לבית המזיגה, וצווה למזוג לו כוסית י"ש גדולה. ואחרי **שר' יוסיל** לגמה עד תומה, עבר לו מיד כאב ראשו. ומזה לומדים מוסר השכל, כאשר קורה לאדם ח"ו צרה, ומזכיר עצמו לפני רבו, ורבו מספר לו סיפור מצדיקים קדמונים שקרה אצלם כעין בעייתו, זו סגולה גדולה לרפואה וישועה, ואולי על זה כיוונו חז"ל באמרם "לשון חכמים מרפא", בלשון בלבד אפשר לרפא חולים.

"ונתתי גשמיכם בעתם"... (כו ד). מסופר בשמו של הרה"ק **ה'אמרי יוסף' מספינקא** זי"ע שהיה מוסיף ואומר: על הפסוק "אך אם יום או יומיים יעמוד" - אם יהודי יתפלל בכוונה רק בימים אלה [ר"ה ויוה"כ], מבקשים אנו ממך "שלא יוקם", שלא תנקם ביהודי זה שאינו מתפלל בכל השנה כדבעי "כי כספו הוא", משום שהוא טרוד כל השנה למצוא מחיה וטרף עבור משפחתו. (ליקוטי אמרי יוסף - מועדים עמ' קלא)

עוד מסופר מהרה"ק **האמרי יוסף מספינקא** זצ"ל, שהיה פעם בעיר גדולה לרגל סנדקאות, והתאספו שם לכבודו כמה מאות איש. וכאשר בירך רבינו ברכת המזון שהיה רגיל לאומרו מתוך סידור האריז"ל, והגיע לפסקא "ונא אל תצריכנו" וכו', התלהב מאוד - ואחד החסידים שעמד מאחורי כסאו, עלה במחשבתו איך אפשר לרבינו ה'אמרי יוסף' להתפלל "ונא אל תצריכנו ה"א לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם" בשעה שהוא יודע שמיד אחרי הסעודה יקבל פתקאות ופדיונות מהקהל הרב המחכה לעצתו וברכתו, אלא שדחה את הרהורו, הלא המהרהר אחר רבו כמהרהר אחרי השכינה. אולם כשגמר

הרה"ק מספינקא ברכת המזון, פנה אל האברך שהרהר אחריו ונתן לו מכוס של ברכה, ואמר לו באמת יש להבין מה שאומרים בברהמ"ז ונא אל תצריכנו וכו', הלא נוסח זה תיקנו חז"ל לאמרו לכל ישראל, הן מי שנהנה מיגיע כפו, והן מי שנהנה מאחרים, ואפילו אותם שנאמר בהם 'ויתן לו מזהב שבא ויתפלל בעדו' וגו', שמתפרנסים ממה שאחרים נותנים להם כדי שיתפללו בעדם, נמצא שכל פרנסתו של זה הוא באופן שמקבל מתנת בשר ודם, וא"כ איך יתפלל 'ונא אל תצריכנו' וכו'. ברם באמת מי שמקבל מאחרים כדי שיתפלל בעדו והלה נענה בתפילתו ובקשתו נתמלאה לטובה, נמצא שהמתפלל לא קיבל מתנה, שהרי נתן תמורתו את הישועה שפעל ע"י תפילתו ואין זה אלא כשאר משא ומתן, ואדרבה אמרו חז"ל יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, אבל אם התפלל ולא נענה ח"ו, נמצא שהנתינה אינה אלא מתנה בעלמא, אף אם פעל ישועה אלא שהיא באה לאחר זמן, נמצא שעד שהלה נענה היתה נתינה זו כהלוואה ביד המתפלל.

וזהו שאנו מתפללין "ונא אל תצריכנו ה"א לא לידי מתנת בשר ודם" - שהקב"ה יקבל תפלתנו ונזכה לפעול ישועות לאלה המפרנסים אותנו, כי אז לא תהיה נתינתם מתנה, ועוד יתירה מזו "ולא לידי הלוואתם" - שתפלתנו תהיה שגורה בפינו ותיענה תיכף ומיד, כדי שלא יהיה אפילו בבחינת הלוואה עד שתבוא הישועה. (הקדמה לספר ליקוטי אמרי יוסף - מועדים)

"ונתתי גשמיכם בעתם"... (כו ד). **הרב מפוניבז'** זצ"ל דיבר פעם בגודל אמונת חכמים וסיפר בהתפעלות מה ששמע **מהאמרי אמת** מגור זצ"ל, [הדברים מובאים מתוך ספר זכרון "צבי תפארת" על הרב צבי אברמוביץ ז"ל מכתבי ידו]: הרב שליט"א מפוניבז' אמר בשם כ"ק אדמו"ר (האמרי אמת) זצ"ל, דא' שהכהן גדול בתפלתו ביוה"כ היה אומר "ואל יכנסו לפניך תפלת עוברי דרכים שלא

שמעתי מבעל המעשה איש נאמן מאד, שפעם שבת הרה"ק בעל ה'מנחת אלעזר' זי"ע בעיר קאמארנא, וכל השבת היה המנח"א מקלל קללות נמרצות ארגון מסוים שלא היה לפי רוחו, לאחר השבת בא אותו יהודי לפני הרה"ק ממונקאטש, ואמר לו, שהוא גר בפולין, ובעירו הוא ה'יושב ראש' של אותו ארגון שהרבי קילל כל השבת "האם בקללות שקילל הרבי אני גם בכלל?" השיב לו המנח"א "הקללות שלי ברכות המה..."

בזמנינו אנו זכינו לאורו של הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מצאנז קלויזנבורג זי"ע, וכדרכו בקודש היה משמש כבעל קורא בכל שבתות השנה, והגם שבכל השנה כולה היה יכול להטות סדר התיבות בפסוקים כדי שיובנו ותתפרש משמעותן בדרך רמז ודרוש, מ"מ ביותר נהג לעשות כן בפרשיות התוכחה להמתיקם ולהפכם לברכות, ובכלל זה אף להוסיף תיבת הסבר ופירוש כדי לשנות המשמעות, כגון "אפשר" או "אבל". שנה אחת אמר (ויקרא כו, כט) "ואכלתם בשר, ווער וועט עסען? [-מי יאכל], בניכם ובנותיכם", פירוש שיאכלו בניכם ובנותיכם בשר שמן, וכהנה רבות, וכל זאת כדי לגלות את הברכות המוסתרות בפרשה זו. חסידים בני בינה היו משתדלים לעלות לתורה בפרשת התוכחה שקרא הרה"ק מקלויזנבורג, ולא כמנהג העולם שנמנעים מלעלות אז לתורה ומכבדים את הבעל קורא לעלות (עי' שו"ע או"ח סימן תכח סעיף ו. ועי' במחצה"ש ובביה"ל), מפני שהם הבינו עומק הקללות שהכל נהפך ע"י הצדיק לברכות, ועז היה רצונם לזכות לכך. (כמה פתגמים יקירין ועובדות צדיקים לוקט מספר 'מפי סופרים וספרים').

הרבי: חזור אל ביתך, שוב לא יתאנה לך הפריץ. אמרו אלה שהיו עם הרבי במרחץ: אך נעץ הרבי מבטו בפריץ, החלה עגלת הפריץ לרוץ במהירות לא תתואר הם עלו על הרים וירדו בבקעות והכל במהירות פראית עד שהעגלה נשברה ממש לרסיסים והסוסים ברחו לכל עבר. מאליו מובן שמהפריץ לא נשאר אלא "גל עצמות". כן יאבדו כל אויביו.

דברי פלא מהמגיד הק' מקאזניץ בעת קריאת התוכחה

"והשימותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחוחכם" (כו לא). דבר מופלא כתב בספר עטרת ישועה (פרשת אחרי מות, אות ו): א"י אחרי כו' דבר אל אהרן אחיך כו'. נראה על פי מה ששמעתי בשם המגיד הקדוש מקאזניץ זצ"ל שאמר בשעת קריאת התוכחה בפסוק והשימותי את מקדשיכם בזה"ל: יתן השם ויחינו ונזכה שיהי בקרוב ויתקיים והשימותי את מקדשיכם, והוא פלא.

וכבר אמרתי בזה לפרש דבריו הקדושים על פי אמרם ז"ל אשר מיכאל כה"ג עומד ומקריב נשמות ישראל והם עולים לריח ניחוח לפניו ית"ש כמו הקרבנות [מנחות קי. ובתוס' שם ד"ה ומיכאל, ועיין בזוהר ח"ג דף לג.]. ונודע אשר גם ע"י אלו שנהרגו על קידוש השם עולה תענוג וריח ניחוח למעלה. וע"ז היתה בקשת המגיד הקדוש ז"ל, ורמזו זאת בתוכחה - אשר היא מלאה ברכות כמבואר בספרים - והשימותי את מקדשיכם, היינו, שלא יהי עוד הריגת הקדושים מישראל, וזה ולא אריח בריח ניחוחכם שלא יהי עוד נחת רוח כזה, ולזאת שפיר ביקש המגיד זי"ע שנזכה לזה בזמן קרוב. ואמרתי פירוש זה לפני מרן אבינו הגה"ק זצ"ל וקלס"י. [בעל האמרי נועם] (וכן הביא בדומה בפרשת בחקותי, עיי"ש).

ירדו גשמים", והקשה מי הם אותם עוברי דרכים שהכה"ג עצמו היה צריך להתפלל שלא תתקבל תפילתם? בטח הם אנשים כמו הרבי ר' אלימלך זי"ע, וקשה באמת איך זה שהרבי ר' אלימלך יתפלל שלא ירדו גשמים בשעה שהעולם צריך להם? רק דאי' שיש עשרה לשונות של תפילה, ואחד מהם הוא נאקה, א זיפץ, וכשהרבי ר' אלימלך ילך בדרך וירדו גשמים ויצטרך להגביה הפעלץ שלו יוציא מקרבו א זיפץ, וזאת היא תפילה, ועל זה היה צריך הכהן גדול להתפלל ביוה"כ שלא תתקבל תפילה זאת. והרבה הרב מפוניבז' לשבח זה המאמר. ונזכה להתחבר לצדיקי אמת ולהיות 'מחובר לטהור' אכ"ר.

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד. (כו ו) הרה"ק רבי חיים מקוסוב זי"ע (תקנ"ג - כ"ה אייר תרי"ד) היה נוהג לנסוע מדי שנה בשנה למרחץ חצי-עמיר הסמוך לאטיניה. במרחץ זה היה שוהה כמה שבועות ומוצא מרפא למדויו. פעם אחת בעת שהותו במרחץ זה, בא אליו יהודי כפרי שגר בכפר הסמוך למקום המרחץ ובפיו תלונה על הפריץ של כפרו המתאנה לו וגורם צרות צרורות לבני ביתו ועד נפש הגיע. אמר לו הרבי: טוב היה שאראה את הפריץ המרושע הזה פנים אל פנים ואז אדע את אשר יש לעשות. שמר הכפרי את הדבר הזה בלבו. הוא התיישב ליד ביתו של הרבי שהיה סמוך למרחץ, שמא יבוא למרחץ גם הפריץ, כאשר הסכין לעשות תמיד. אכן, יגעת ומצאת תאמין. באחד הימים ראה הכפרי את הפריץ נוסע ליד המרחץ במרכבתו המהודרת, מיהר הכפרי אל הרבי וכל עוד נפשו בו זעק: רבנו הקדוש! הנה הוא, הרי הוא לפניך הפריץ המרושע! יצא רבינו אל מרפסת ביתו, נעץ עיניו בפריץ ואמר אל הכפרי שהיה עדיין כולו נרגש מריצתו אל

יומא דהילולא

כ"ג אייר (ה'תקע"ד)

יומא דהילולא קדישא

של הרה"ק רבי יהושע מדינוב זיע"א

בן רבי אריה ליב זיע"א

הרה"ק רבי יהושע זי"ע נולד בברטש לאביו האופה ר' אריה ליב, ולאמו הצדקת טובת הלב. בשנת תצ"ד בערך מסופר שעניים שלא ה' להם כדי לאפות בביתם הביאו את חלותיהם לאביו שיאפה עבורם, וכן מסופר כי כל יום שיש הייתה אמו מכינה קערת בצק מיוחדת והוסיפה לכל עני עוד חתיכה, ואמרו כי בגלל צדקתה זכתה לבן כזה. שמו נקרא בישראל יהושע, ונוסף לו הכינוי השל.

•••••

פעם יצא הרה"ק רבי יהושע בצעירותו מהבית, ונעדר זמן ממושך. היה זה כנראה להרה"ק בעל קדושת לוי מברדיטשוב זי"ע, ולפי נוסח אחר כשערך במשך שנת גלות עם הרה"ק רבי זושא. אביו נכעס עליו מאד, כי לא ידע מה לחשוב. כשחזר הביתה, סיפרו לאביו שהנה הוא הולך ובא. האב עמד אז ליד התנור, והכניס לתוכו לחם במרדה שבידו. מיד בשמעו רץ החוצה עם המרדה בידו, כדי להנחית כמה מכות על בנו. צעק הרה"ק רבי יהושע: אבא, מרגישים מהמרדה שלא הופרשה חלה מהלחם! נעמד האב מבוהל, האמנם לא הפרישה האמא חלה. אמר לו: אני הולך לשאול את אמא. אם אמת הדבר - ניחא, אבל אם הינך משטה בי - אזי אתן לך כפל מכות. הלך לשאול את אשתו אם לא הפרישה היום חלה, ועמדה במקומה נרעשת. לבסוף נזכרה שאכן היום שכחה להפריש חלה. כך נפטר הילד מהמכות, ומאז הניח לו אביו לנהוג כרצונו.

•••••

בשנים הראשונות היה נוהג (אדמו"ר מהוסיאטין זי"ע) לדבר עם החסידים בשמונת ימי החנוכה (ורק בימים האלה) אחר הדלקת הנרות דברי חסידות, ובלייל אחד מלילות החנוכה, בשבתו עוד בסטריזוב, סיפר את הדבר הזה: להרה"ק רבי ולויל מזיטומיר (בעל "אור המאיר") היה מלון, בכל יום בבוקר היה פותחו ולפנות ערב היה מקבל את פני האורחים אשר באו במשך היום. לאשר ישר בעיניו נתן מקום ללון, ואלה אשר לא מצאו חן בעיניו, שלח. אחר שנים מספר החליף את מנהגו זה, השער נשאר סגור מעתה, ור' ולויל הכניס אל מלונו רק אלה האורחים אשר מצאו חן בעיניו, ואלה אשר לא חפץ בהם נשאר עומדים בחוץ. זאת הייתה השיחה החסידית האחרונה עם חסידיו ומני אז לא השמיע לא דברי תורה, ולא דברי מוסר, ולא דברי חסידות, אבל לחסידיו היה הוא בעצמו תורה שלמה.

ראיית פניו אשר היו כפני מלאך אלוקים, היתה דים. זוהר אצילותו ואור קדושתו היו לחסידיו המזון הרוחני אשר החיו את נשמתם וטהרו את נפשם, במשך הסעודה התעמק פעמים אחדות במחשבותיו וההתעמקות הזאת הייתה כעין "עליית נשמה". ראשו סמוך על ידו והאצבעות התדפקו בלי הרף על מצחו, עיניו פתוחות והבבות נעלמות כליל תחת השמורות העליונות, ורק הלובן נראה החוצה. ולא פעם אחת אשר התייצב זבוב על פניו והתהלך כה וכה ועבר גם את עיניו והוא לא גרש את הזבוב אף לא הגיד עפעף. (מרשימת אדמו"ר בעל "אהלי יעקב" מהוסיאטין זצ"ל "קובץ תפארת ישראל", אייר תרש"מ, ע' 71)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

כ"ב אייר (ה'תרנ"ד)

יומא דהילולא קדישא

של הרה"ק רבי מרדכי שרגא

פייבוש מהוסיאטין זיע"א

בן הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א

אא"ז הרה"ק מרוזין אמר שששה בניו הק' הם כנגד ששה סדרי משנה ואא"ז (הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע) הוא כנגד סדר טהרות ובאופן זה באמת הייתה כל עבודתו לה', תפילותיו ועריכת שולחנותיו היו כל כולו טהרה...

אא"ז הרה"ק מרוזין זי"ע היה אומר שנשמה כזו שיש לאא"ז לא ירדה לעולם כבר יותר מאלפים שנה, וכדי להוריד את נשמתו - נשמה גדולה וגבוהה כזו, היה צריך לקבל ע"ע יסורים ועול גלות.

וידוע שקיבל לשהות במאסר ששלח אז - בעת מאסרו - להודיע לאמו הצדקנית חוה"ל לאמר: שהיא אשמה במאסרו, בהזכירו, ששאל בעצתה אם יקבל ע"ע גלות עבור הבאת נשמה קדושה כזו. וענתה לו: מה לא עושים עבור ילדים, ואח"כ סיים אא"ז מרוזין זי"ע ואמר שלאא"ז יש נשמת מרדכי.

וראוי לציין כי מרדכי נרמז בתורה כ"מר דרור" כמאמר הגמ' (חולין קלט:), ואיתא בס' "ערכי הכינויים" - שהוא רמז לצדיק כמ"ש (שה"ש א, יג) "צרו המור דודי לי", ו"דרור" פירושו נקי וחפשי מכל מיני תערובת וזיוף, ותרגומו של "מר דרור" הוא "מרי דכיא", וכיאי פי' טהור, רמז על מידת הטהרה בנשמתו של הצדיק, וזהו מה שהרה"ק מרוזין אמר עליו שהוא כנגד סדר "טהרות" כי לפי שורש נשמתו הייתה לו שייכות לטהרות. (מתוך שיחת קודש נינו אדמו"ר רבי יצחק מהוסיאטין זצ"ל ביומא דהילולא "קובץ תפארת ישראל" אייר תשמ"ו, ע' 02)

•••••

הרה"ק רבי יהושע ערך גלות שנה עם הרה"ק רבי זושא זי"ע. בסופה שאל אותו הרה"ק הרביר' זושא: האם ברצונך להמשיך? השיב לו הרה"ק רבי יהושע: לא! הייתי צריך לתקן את חוש הריח, וכבר תיקנתי אותו.

•••••

בהשפעתו התחמם לאורם של אדירי החסידות: הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלוטשוב זי"ע הרה"ק רבי מרדכי מנשיץ זי"ע, והליכותיהם היו נר לרגלו. והי' גם תלמידם של הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, גם הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע. גם אחרי נישואיו לרבנית רחל גר בברטש, שקוע בארבע אמות של הלכה, קדושה וחסידות. כבר אז נתוודע כי אליהו הנביא פוקד אותו, ומגלה לו צפוני תורה.

כאשר אחד מחסידיו בברטש בא פעם אל הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, שאל אותו: מה נשמע שם במקום שהיה אליהו הנביא רגיל להסתובב. גם הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע בעל צמח דוד בהיותו בברטש, נהג להסתכל מחלון בית המדרש לעבר המקום בו נהג אליהו הנביא לשוטט. נתקבל לרבנות דינוב בשנת תק"ן לערך, וכיהן בה חצי יובל שנים. [לפניו בשנות התק"ם כיהן שם הגה"צ רבי שמואל אחיו של הצדיק רבי מאיר אב"ד חירוב]. הי' גר בבית שמואל בית הכנסת הגדול, ועד לחורבן הראו בחרדת קודש את החדר בעליה בו למד עם אליהו הנביא.

בבית דינו ישב הרה"ק רבי צבי אלימלך בעל בני יששכר זי"ע, כשהי' עוד צעיר לימים כבן שיבסר שנים ובשליחותו של הרה"ק רבי מענדל מרימנוב זי"ע, וענינים רבים עברו ביניהם. והרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע כתב כי אצל רבו רבי יהושע זי"ע היה רגיל אליהו הנביא ללמוד עמו. ומי יספר גדלותו וצדקתו שמילא כל העולם בחכמתו ובינתו תורתו וצדקתו, והיה בעל רוח הקודש אמיתי.

•••••

פעם ציוה הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע לאשתו שתסע לדינוב לתת קוויטל לרבי יהושע, ותכתוב בו שהיותו ובעלה אינו מתנהג בדרכי הישר - אין להם ממה להתפרנס והעניות שוררת בביתם, בהזהירו אותה שבהיכנסה לא תגלה את זהותה. מיד כשמסרה את הקוויטל, הרגיש הרה"ק רבי יהושע ואמר: היתכן שבעלך אינו מתנהג בדרכי הישר, והרי בתורתו ובעבודתו הוא מאיר בכל העולמות! ועוד אמר איך הוא כותב על עצמו שהוא חוטא הרי אני רואה שבשמים רועדים השרפי מעלה מגודל עבודתו הקדושה. מששמעה זאת שאלה: אם כן מדוע מתנגד לו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ כל כך? הסביר לה שמלאכים ושרפים מתקנאים בבעלה, ומחלוקתו של הרה"ק מרופשיץ זי"ע היא לטובתו להצילו מידם.

•••••

הרה"ק רבי דוד'ל מדינוב זי"ע שמע פעם שמדברים לידו מרבי יהושע זי"ע. נענה ואמר: הוא הרי החיה עופות מתים! וכך סיפר את המעשה: הגה"ח ר' משה רובינפלד מגרוזשיווי שליד ברטש הלך פעם לפני יום כיפור לדינוב אל מחותנו הרה"ק רבי יהושע, וטרח לשאת עמו עופות לכפרות בשבילו. בהכנסו אל הרבי קרא: הבאתי כפרות! כשהוציא אותם משקו ראה שהם מתים, ונצטער צער רב על שטרח כה הרבה לסוחרם כחמישים קילומטר לשוא. הרה"ק רבי יהושע לא היה יכול לשאת את צערו של היהודי, ולראותו כה מדוכדך. אמר לו: מדוע הינך מיצר כל כך, הרי הם לא מתו רק קפאו מהקור. הנח אותם ליד התנור, ותראה שיתחממו ויתחילו ללכת. עשה כן ר' משה והניחם ליד התנור, עד שרבי יהושע ניגש אליהם, צעק אליהם שא! שא!, ופרחו למטה. מכל מקום חילק את העופות לעניים, כי לשעצמו לא רצה ליהנות ממעשה ניסים.

•••••

הרה"ק רבי יהושע הלך פעם לסאסוב. כשהגיע ללבוב, פגש יהודי שהוביל עגלת טיט. שאל אותו אם מוכן להסיעו

לסאסוב, ענה היהודי שהסוס חלש, ובקושי זוחל. אמר הרה"ק רבי יהושע זי"ע: אין דבר, קצת נוסעים וקצת הולכים. השיב היהודי שילך להתיעץ עם אשתו. הלך לביתו וסיפר לה בלשון היהודי: קצת נוסעים וקצת הולכים. היא הסכימה, והוא נסע עם הרבי לסאסוב. הכיר בעל העגלה בנוסעו שהוא יהודי כשר, ועל כן בדרך חזרה בכה לפניו על סוסו החלש, שאינו יכול להשתכר ממנו לפרנסתו. אמר לו הרבי: היה בעל אחוזה! תמה בעל העגלה: והרי אין לי כסף לזה? השיב לו הרבי: התחל לסחור קצת, עד שה' יעזור שיהיה כסף ותהיה בעל אחוזה. כשהרבי נפרד ממנו, אמר שזה סוס מתפגר והוא עומד להתפגר, ואכן מיד בלכתו מלמברג מת הסוס. בעל העגלה ואשתו בכו מאד, ואמרו שבודאי אותו יהודי קילל את הסוס. הוא התחיל קימעה לעסוק במסחר, ומיד מההתחלה זרחה שמש הצלחתו ונעשה כאחד הנגידים. באו אליו מתווכים, ודברו על לבו לשכור אחוזה טובה המזדמנת עתה. כאשר ראו שזו באמת מציאה שכר אותה, ונעשה בשעה טובה בעל אחוזה. מאוחר יותר נודע לו, שהיהודי שהסיע הוא הרבי מדינוב. רתם את מרכבתו, נסע לדינוב להודות לרבי על שקילל את סוסו, והביא עמו מתנות לרבי. בדרך המוליכה לדינוב פגש חסידים ההולכים אליה, הוא העלם למרכבתו, וסיפר להם את כל המעשה.

•••••

בפשמישל חלה בנו של יהודי אחד שלא החזיק מאף אחד מהרביים, ברם אשתו הלכה והתענינה מי נוסע להרה"ק רבי יהושע מדינוב זי"ע, ושלחה אתו "קוויטל". אמר הרה"ק רבי יהושע זי"ע שביתם היה בעבר של גוי, ונחקק שם צלם על הזיז שתחת הגוזזטרה, יחקקו וימחקו את הצלם, והילד יבריא. חיפשו ומצאו צלם, חקקו להסירו, והילד הבריא. האבא לא היה יכול להבין איך זה יכול להיות, הוא כאן ולא ידע על כך, והרבי גר רחוק בדינוב ויודע מה נמצא כאן בבית, ועוד תחת הגוזזטרה. נסע לדינוב לשאול את הרבי מנין ידע

שיש שם צלם. השיב לו הרבי כך: העולם עגול כתפוח וחוט של חסד סובב אותו, כשמושיכים חוט זה מסובבים את העולם ורואים בכל מקום.

•••••

מפרמישלאן נהג לצאת קצין לכל הסביבה, ובכל עיר לקח יהודים כחילים לצבא. תמיד בעברו ליד דינוב, נפלה עליו תרדמה. הנהג לא שם לב שזוהי דינוב, כי הדרך עברה אז בצד העיר. אחר כך כשהקצין התעורר, לא היה לו חשק לחזור ואמר: מן הסתם אין צריכים לקחת מכאן חיילים. כך היה תמיד, ובכל התקופה שהרה"ק רבי יהושע זי"ע היה רב בדינוב, לא לקחו ממנה חיילים יהודים לצבא.

•••••

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע כותב בספר רגל ישרה, (ערך חרון, דף י"ח ע"ב): חרון אף קליפת פעור ומשה מכניעו וקברו נתון כנגדו, חושבניה דדין כחושבניה דדין, מגלה עמוקות אופן קל"ז. שמעתי אני המעתיק הצעיר בשם הרב הצדיק מו"ה יהושע זצ"ל מק"ק דינוב שאמר, לפיכך היה נתון קברו כנגד הקליפה הנ"ל, כי הנה משה נתן מן לישראל מכנים ואינו מוציא, והקליפה הע"ז הנ"ל עבודתה בהוצאת הרע, ובזה הוא מכניעה. כן שמעתי, והרב הקדוש בעהמ"ח הספר קלסה מאוד.

•••••

בסוף ספר זכרון יחיאל (לרבי יחיאל קיהל מסאנוק דף ט"ז ע"א) מובא: אמר בשם הצדיק הקדוש ר"ר יהושע מדינאב זצוקלה"ה, ובא לציון גואל ולשבי פשע, היינו שישב תיבת פש"ע ויתהפך לצירוף פש"ע, כי על אותו הזמן נאמר ביום ההוא יבוקש עון ישראל ואינו ואת חטאת יהודה ולא תמצאנה וממכה עצמה יתקן רטיה, פש"ע יתהפך לשפ"ע.

•••••

הרה"ק רבי יהושע מאוסטרובה כותב בספרו תולדות אדם, (דף נ"ז ע"א): שמעתי מאבי אדמו"ר זצלה"ה (רבי שלמה ליב מלענטשנא) בשם הרה"ק ר' יהושע

מדינוב זצ"ל, שכל מה שאמרו התנאים והאמוראים בכל שיתא סדרי משנה, הם כולם תיקונים ותפילות עבור כל העולמות. גם מה שאמרו חז"ל שיחתן של תלמידי חכמים צריכין לימוד, הם ג"כ תיקונים של כל העולמות עכ"ד. ומוסיף ע"ז ונוכל לרמוז במאמר דוד, המלך ע"ה בפ' ודברי נפלאותיך אשיחה וגו' שאף שיחת חולין שלי היא ג"כ נפלאות. שהם תיקוני עולמות ע"י בחינת נפלאות, וזהו כוונת הפ' וכל כלי פתוח, היינו שיש בנ"א שאומרים תורה ונאה דורש אבל אין צמיד פתיל עליו שאין תורתם לשמה, שיהי' תורתם תפלה ותיקונים עבור כל העולמות. וזה מרומז בתיבת "פתיל" שהוא לשון תפלה כמו שפרש"י על נפתולי אלוקים וגו' וזה האומר תורה ואין כוונתו על אופן המובחר, אבל האיש אשר הוא נאה דורש ונאה מקיים טהור הוא עכלה"ק.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

כ"ה אייר (ה'תקצ"ב)

יומא דהילולא קדישא

של בעל "נתיבות המשפט"

"חוות דעת" ועוד ספרים

הגה"ק רבי יעקב [לורברבוים]

מליסא זי"ע א

בן הגה"ק רבי יעקב משה זי"ע א

קאשין). ר' שמואל קארו (רבה של צמפלבורג). ר' שרגא פייבל דנציגר מגריצא. ר' זושא מפלוצק (בעל "תורת כהן"). ר' יעקב אהרון (רבה של אלכסנדר). ר' נתן ליב אשכנזי.

מספריו: חוות דעת- על ש"ע חלק "יורה דעה" • מקור חיים- ש"ע אורח חיים ועל הט"ז ומגן אברהם • תורת גיטין- ש"ע אבן העזר • בית יעקב- ש"ע אבן העזר ועל כתובות • נתיבות המשפט- ש"ע חושן משפט והשגות הספר קצות החושן של ר' אריה לייב הלר • יאיר נתיב- תשובות להשגותיו של בעל "קצות החושן" על "נתיבות המשפט" • דרך החיים- סידור • מעשה ניסים- הגדה של פסח • נחלת יעקב • קהילות יעקב- הלכות קידושין והלכות יום טוב • אמת ליעקב- אגדות הש"ס • אמרי יושר- מגילת רות • תעלומות חכמה- מגילת קהלת • צרור המור- שיר השירים • פלגי מים- על מגילת איכה • מגילת סתרים- מגילת אסתר

•••••

נוסעת עגלה בדרכים ובתוכה מספר יהודים. בניהם יושב הגאון רבי יעקב לורברבוים מליסא, לבוש בבגדי עני, ואיש אינו מכירו. יושב רבי יעקב, שקוע בתוך עצמו, בפינת העגלה, שקט ומכונס. פתאום זועק אחד הנוסעים: "ארנקי, ארנק המלא בכסף, הוא איננו!". מיד פרצה המולה בעגלה. זה מאשים את זה, וזה צועק על זה, וההוא צועק שידו אינה במעל, ואיש מן הנוכחים אינו מודה באשמה. רק ר' יעקב שקט, יושב בפינתו וכלל אינו מתעניין בנעשה. בעל הארנק עובר בעיניו על פני כל הנוכחים ואינו מוצא אף אחד שנראה גנב. ואז מבטו נעצר בפינת העגלה, עיניו נעוצות באיש העני היושב מכונס בפינתו ונראה כקבצן. "הנה, היהודי הזה בטח גנב את ארנקי! רק הוא מתעלם מכל הנעשה כאן, כאילו אינו יודע מאומה על הגניבה, ועיניו נראות כה חריפות וערמוניות. לא, אדוני, אתה לא תתחמק מלתת את הדין על מעשיך!". צעק האיש ותפס את רבי יעקב בשרוולו בנחישות. ברגע שהגיעו לעיר הקרובה, לקח

בן למשפחת רבנים מיוחסת ונינו של בעל ה"חכם צבי".

מגדולי חכמי פולין ואשכנז. פוסק ורבה של ליסא. (מחשובי מפרשי השולחן ערוך "יורה דעה" ו- "חושן משפט"). בגיל צעיר התייתם מאביו ומאמו, ואחותו הגדולה קיבלה עליה לפרנסו אם יתמיד בלימוד התורה.

רבותיו: ר' יוסף תאומים (רבה של בורשטין, קרוב משפחה). ר' משולם איגרא (רבה של פרשבורג).

מתלמידיו: ר' אליהו גוטמכר (הרב מגריידיץ). ר' צבי הירש קאלישר. ר' משה טורנר (הרב מנשווא). ר' ליב בלקש (רבה של

כ"ה אייר (ה'תרי"ד)

יומא דהילולא קדישא של הרה"ק
רבי חיים [הגר] מקאסוב זי"ע
בן הרה"ק רבי מנחם מנדל זי"ע

הרה"ק רבי זאב מז'ברז' זי"ע - בנו
השלישי של הרבי ר' יחיאל מיכל
מזלוטשוב זי"ע כיבדו ביותר.

כן נסעו אליו באופן מיוחד זקן צדיקי
הדור, הרבי ר' שמעון מירוסלב זי"ע
והרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב
זי"ע שהעיד בעצמו "כי למד ממנו
דברים רבים", ואילו הרה"ק רבי אלימלך
מרודניק זי"ע - נכדו של הרבי ר' אלימלך
מליז'נסק זי"ע, התבטא כי הוא רבי
מפליא פלאות.

.....

כאשר נסתלק אביו הגדול הרה"ק רבי
מנחם מנדל מקאסוב זי"ע בעל "אהבת
שלום" בי"ז חשון תקפ"ו, והוא אברך
צעיר בגיל ל"ג, הכריז הרה"ק רבי צבי
זי"ע - בנו של החוזה מלובלין זי"ע -
עליו כי דמותו מאירה ביותר, בהוסיפו
כי בהיותו פעם בשליחות אביו אצל
המגיד הק' מקוז'ניץ זי"ע, הראה לו "ג'
צורות מאירות כשמש וכירח - אבותינו
הקדושים אברהם, יצחק ויעקב, ומכל
התמונות האלה לא ראיתי תמונה
מהודרת יותר מזו של הרה"ק רבי חיים".

.....

מסופר שפעם פוגשו הרה"ק מאפטא
זי"ע בזאבלטוב כשהי' עם אביו הרה"ק
בעל "אהבת שלום" זי"ע נתפעל ממנו
ולקח נר בידו ובדק אותו מראשו ועד
רגליו ואמר על "סחורה" כזו צריך להיות
"מבין" גדול.

סיפר רבינו הק' ה"תורת חיים",
דבילדותו היה ישן במיטה אחת עם אביו
רבינו הק' ה"אהבת שלום". פעם אחת
נתעורר באמצע הלילה, והנה רואה
זקן אחד יושב על כסא קדשו של
אביו הק', וחרה לו מאד על "העזה"
זו, אולם שמתי לפי מחסום. שוב

את המתרחש באולם בית הדין-ואז נפל
מתעלף. כאשר העירו אותו והושיבוהו
על כיסא להתאושש, פרץ בבכי והודה
בגניבת הארנק. "אני גנבתי את הארנק",
סיפר בבושת פנים, "וכדי שלא יגלו את
מעשי-השתתפתי במהומה שהיתה על
העגלה. כאשר הגיעו לעיר, תקפו אותי
הרהורי חרטה על מעשי ולכן הגעתי לבית
הדין להשיב את הגניבה. אך כשראיתי
את הנוסע הזה", הצביע על רבי יעקב,
"מתכונן בדחילו ורחימו לשבועה- תקפה
אותי בושה נוראה והתעלפתי". או אז
פנה אב בית דין לרבי יעקב וביקש ממנו
שיגלה את זהותו. אך רבי יעקב סירב. "אני
גוזר עליך בגזרת מרא דאתרא שתגלה
את זהותך!" ציווה עליו הרב. אמר רבי
יעקב בפשטות: "שמי יעקב לורברבוים
מליסא". מיד הבין רב שלפניו עומד לא
אחר מאשר אחד מגדולי הדור, הגאון
המפורסם רבי יעקב מליסא בעל "החוות
דעת". הרב נבהל: "אוי לי שחשדתיכם
בגניבה וחייבתיכם בשבועה! אנא, מחלו
לי", קרא הרב בקול נשבר, "לא הכרתיכם
ולא ידעתי כי אתם העומדים לפני!". ר'
יעקב הרגיע אותו בקול רך: "אינך צריך
לבקש מחילה כי לא היית חייב להכירני,
ועשית כדן תורה". שאלו רב העיר: "אך
יסביר לי רבנו, מדוע הסכים לשלם סכום
גדול כל כך ולא הסכים בשום אופן לשלם
הכל?". נענה רבי יעקב והסביר: "העדפתי
לתת את כל כספי ובלבד שלא להשבע,
לכן אמרתי תחילה שאשלם מחצית
האבדה- אך בעל הארנק לא הסכים.
אמרתי שאשלם שלושה רבעים, וגם
לזה הוא לא נענה. אז עשיתי חשבון
של כל רכושי, והגעתי למעט פחות משוי
הגניבה, אולם ללוות לא רציתי כי ידעתי
שאין לי ממה להחזיר. אז לא היתה לי
בררה אלא להישבע. אבל עזר לי הקדוש
ברוך הוא והביא את הגנב שיחזיר את
אשר לקח, ונפטרתי מהשבועה!". (פניני

צדיקים בחקותי תשע"ט)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

הנוסע את רבי יעקב לבית הדין, בתקווה
שהארנק יחזר לידי. שמעו הדינים את
טענותיו של היהודי על גניבת ארנקו ועל
חשדותיו בעני זה שלפניהם, אשר לא
השתתף בשיחה וישב בשקט בפינתו.
אחרי שמיעת טעונו של הגנב, פנו
הדינים לנאשם בגנבה, הלא הוא ר' יעקב
מליסא (הם כמובן לא ידעו שזה הוא) וביקשו
לשמוע מה יש לו לומר להגנתו. רבי יעקב
אמר, כמובן, כי לא היו דברים מעולם. כל
העת היה עסוק בלימודו, ולכן לא שמע
את הדין ודברים בעגלה. אמרו הדינים:
"לפי הדין חייב אתה בשבועה!" - "אם
כן, הבה ונתפשר", אמר רבי יעקב לבעל
הארנק הגנוב, "אשלם לך מחצית מן
הסכום שהיה בארנק!". "מה פתאום?!"
זעק הגנב, "גנבת לי סכום גדול ואני
רוצה אותו בשלמותו!". "הנה", פנה
לדינים, "רואים אתם? אם הוא מוכן
לשלם-ודאי הוא הגנב. אין ספק בכך!".
"אתן לך שלושה רבעים מהסכום",
ביקש רבי יעקב, "העיקר שלא אצטרך
להישבע!" - "תראו תראו, הוא מנסה
להרוויח", כעס בעל הארנק, "גנב שכמוך!
מה כבר הספקת לעשות בכספי? החזר
את הסכום בשלמותו, אינני מותר אפילו
על אגורה אחת!". שתיקה השתררה
בבית הדין. ואז ניסה רבי יעקב שוב:
"אשלם לך יותר משלושה רבעים, נגיד
שמונים אחוזים מהסכום!". "בשום פנים
ואופן לא אותר אפילו על אגורה אחת!"
פסק הגנב, "המנסה אתה להרוויח
על חשבונך? חוצפה!". פסקו הדינים
שאין בררה אחרת וחייבו את הנאשם
בשבועה. הסכים רבי יעקב, אך בקשה
בפיו: "רוצה אני להתכונן לשבועה כמה
דקות, האפשר?". נתנו לו הדינים פסק
זמן להתכונן, ורבי יעקב פנה לפינת החדר
ושקע בתפילה, כשכל גופו רועד מאימת
השבועה. רב העיר, ראש בית הדין, עקב
אחר מעשיו בפליאה. אין זה אדם פשוט,
חשב הרב, יש בו משהו מיוחד. הוא בודאי
אדם גדול וצדיק ובטוח שידידיו נקיות ואין
הוא גנב. דממה שררה בחדר. פתאום
נשמעו צעקות מבחוץ. "הוי, הוא נפל,
התעלף! מי זה? הצילו!". היה זה אחד
הנוסעים בעגלה, אשר הגיע למקום וראה

געדאווענט" (אבל רק בתפלה כזו שהתפלל ה"תורת חיים"). ה"אמרי חיים" הסביר פשר הליכות זקינו, באמרו כי ה"תורת חיים" אהב יהודים, והרי מתי נכנסת השבת בשמים? כאשר צדיק הדור מקבל את השבת אזי נח הגהינום מתבערת, על כן קיבל התנ"ח את השבת בשעה מוקדמת על מנת להציל, להוציא את היהודים המעונים ביסורי שריפתם בגהינום.

.....

ידוע ומפורסם כי בכל עש"ק לאחר המקוה ה"היה לו שיעור קבוע ללמוד בסה"ק נועם אלימלך, שאמר שזמן זה מסוגל להבין אמרותיו הק."

.....

פי' הרה"ק מה שאי' בגמ' כשעלה מרע"ה לקבל את התורה. אמרו מה"ש מה אדיר שמך וכו' אמר לו הקב"ה למשה תחזיר להם תשובה אמר להם מה כתיב בתורה וכו' וכי מיתה וקנאה יש בכם. וכנראה וכי מלאכי השרת לא היו יודעים מה שכתוב שם, ולמה היו רוצים אם לא היו יודעים, ונ"ל שאמר השי"ת ב"ה החזר להם תשובה, ובמלת תשובה היה ג"כ התירוץ כי התשובה נבראת קודם שנברא העולם וגדולה תשובה שמגעת וכו' והשי"ת חפץ בה, במקום שבע"ת עומדים, תשובה אינה במציאות במלאכים מחמת שאין להם יצה"ר והתורה הק' היא תרי"ג עשין לדרכי התשובה, על כן אמר הקדוש ברוך הוא למשה החזר להם תשובה, כי מחמת התשובה שהיא קדמה לעולם ואני חפץ בה א"א ליתן להם התורה.

.....

סיפר הרה"ק מסקאל זי"ע שהי' חתן הצמח צדיק מוויז'ניץ זי"ע שאמרו אנשים להרה"ק בעל תורת חיים שרבי שמעון בן יוחאי בחר לעצמו אושפיזא יפה הוד שבהוד, הגיב על זה הרה"ק, הוד שביסוד איז אויך א שיינע אושפיזא, וכן הוה שנסתלק בהוד שביסוד.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

יתן לך... היהודי לא הבין את דברי הרבי על הקוזאק, והוא שב לביתו כשנפשו עגומה עליו. כשהגיע לביתו, שאלוהו בני ביתו אם הרבי נתן לו כסף, אולם הוא השיבם בשלילה, בהוסיפו: "ס'איז נישט דער רבי" [אין זה אותו רבי]. היהודי עלה על יצועו, והנה באמצע הלילה נשמעו דפיקות על דלת ביתו. הוא קם לפתוח את הדלת, והנה נראה בפתח קוזאק אחד, אשר החל לספר: נקראתי לצאת במהירות למלחמה, אולם היות שיש בידי כסף מזומן רב, ובשכנותי מתגוררים אנשים שאינם נאמנים עלי, והנני חושש לתת להם את הכסף, לכן ביררתי היכן יש איש מהימן שאוכל להפקיד אצלו את ממוני, אמרו לי כי בכפר זה מתגורר יהודי שהוא ירא מלגעת בדבר שאינו שלו כמו מדקירה בעינו. לכן אבקש להשאיר אצלך את הכסף כפיקדון. איני יודע אם אשוב מהמלחמה או לא, אם אשוב - תחזירנו לי. הקוזאק הלך לדרכו והשאיר סכום עצום בידי היהודי. לאחר מכן שאל היהודי את זוגתו: האם לא לכך התכוון הרבי? השיבה היא מיד, שאין ספק כי לכך היתה כוונת קדשו. בבוקר שב היהודי לקאסוב לספר לרבי את המאורע, אולם מיד כשנכנס לחדרו של ה"תורת חיים" אמר לו רבינו כשחיוך על שפתיו: "אני יודע, 'ס'איז שוין נישט דא קיין קוזאק און נישט קיין מלחמה" [אין כאן קוזאק ואין מלחמה], הוא לא ישוב לעולם והכסף שלך הוא!" או אז נוכח החסיד בגדלותו של הרבי.

.....

ידוע שהרה"ק התורת חיים היה מקבל שבת בעוד שהשמש עדיין מתהלכת במרומי הרקיע, עד כי לעיתים החמה שלחה קרניה לתוך גביע היין של קידוש היום. מרגלא הוי בפומיה ה"אמרי חיים" לשון את מאמר זקינו הרה"ק ה"תורת חיים" שהיה מפרש את התיבות "צלולתא דמעלי שבתא" מיטן דאווענען ברענגטמען אריין דעם שבת, (על ידי התפלה מכניסים ומשפיעים את קדושת השבת) והוסיף ע"ז: "אבער טאקע נאר מיט אזא דאווענען וואס דער "תורת חיים" האט

שומע את אביו הק' פונה אל זה היושב על כסאו, ואומר לו: אליהו, דא איז מיין חיימ'ניו, איך וויל איר זאלט איהם בענטשין [-אליהו, הוא חיים שלי, רצוני שתברכהו]! נבהלתי מאד - סיפר רבינו הק' ה"תורת חיים" - וכיסיתי את ראשי, ונתברכתי ממנו ב"ברכת כהנים" (בנוסח השגור בפי הכהנים העולים לדוכן במועדים). אולם לפני שכיסיתי את ראשי - התבוננתי בפני קדשו, וממילא - אם אראהו אכירהו

.....

הוא ייקר את הזמן עד מאד, ורגיל היה לומר כי כל העולם לא נברא אלא בשביל רגע אחד, וצריך האדם להיות מוכן לכווין רגע זה בכל עת. וזה לשון קדשו בספרו "תורת חיים" (פ' וזאת הברכה): "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו, פירש": שאם לא עכשיו - אימתי. נראה לפרש, שכוונת רש"י בזה שזה היה מעין ברכה שבירך משה רבינו ע"ה, שיהיה אצל כל אחד ואחד כל רגע ורגע נחשב לעבודת השי"ת. כי הרגע והשעה לא יהיה עוד. וזהו: ואם לא עכשיו - אימתי!"

.....

אחד מחסידיו של ה"אהבת שלום", התפרנס מ"קרעטשמע" (בית אכסניה) שהיה בבעלותו, אולם הכנסתו היתה מועטת, וכמה פעמים אירע שכאשר הוצרך לשלם לפריץ את דמי החכירה ולא היה בידו, נסע לקאסוב מספר ימים לפני זמן הפירעון, וה"אהבת שלום" נתן לו את כל צורכו. כשנסתלק ה"אהבת שלום" לגנזי מרומים, חשב החסיד שכעת יתן לו בנו ממלא מקומו ה"תורת חיים" את הסך הדרוש לו. אולם לא כן היה הדבר, וכשבא אל ה"תורת חיים" האציל לו את ברכתו. שאל הלה: "ומה אעשה בברכה? הלא הרבי זי"ע היה נותן לי תמיד את הסכום שלו הייתי זקוק". השיב ה"תורת חיים": "לאבי היתה ברכה מן השמים; היה לו שולחן ובו מגירה, ובכל עת שנזקק למעות, פתח את המגירה ומצא בה כדי צורכו. אני לא זכיתי לברכה הזו ואין ביכולתי לתת לך, אולם לקוזאק יש כסף יותר ממני, והוא

הזהב והפנינים לרוב יקרים, כי תולדותם נולדת בשלמות האמיתי והיקר הנצחי שאין יקר למעלה ממנו". (שם פ"א)

"ואם יארע לו שימצא בחברת מי שילעג עליו, לא ישית לבו אל הלעג ההוא. אדרבא ילעג על מלעיגיו ויבזם, ויחשוב בדעתו כי אלו היה לו להרוויח ממון הרבה אם היה מניח מה שהיה צריך לזה מפני חבריו שלא ילעיגו, כל שכן שלא ירצה לאבד נשמתו מפני לעג"; "ותראה כי טבע האדם כבד מאוד, כי עפריות החומריות גם, על כן לא יחפוץ האדם בטורח ומלאכה. ומי שרוצה לזכות לעבודת הבורא יתברך, צריך שיתגבר עצמו נגד טבעו עצמו, ויתגבר ויזדרז. שאם הוא מניח עצמו ביד כבודותו, וודאי הוא שלא יצליח". (שם פ"ו)

"חיזוק גדול צריך האדם להתחזק ולהתגבר בזריזות לעשות המצוות, בהשליכו מעליו כובד העצלה המעכבת על ידו. ותראה שהמלאכים משתבחים במידה הטובה הזאת. והנה האדם הוא אדם ולא מלאך, על כן אי אפשר לו שיגיע לגבורתו של המלאך, אך וודאי שכל מה שיוכל להתקרב במדרגתו אליו ראוי הוא שיתקרב". (שם שם)

ואם תעמיק עוד בענין תראה כי העולם נברא לשימוש האדם. אמנם הנה הוא עומד בשיקול גדול. כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל, ומקלקל העולם עמו. ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו. (שם פ"א)

"ואמנם מה שיוכל להגביר ההתעוררות הזה, הוא ההסתכלות ברוב הטובות שהקדוש ברוך הוא עושה עם האדם בכל עת ובכל שעה, והנפלאות הגדולות שעושה עמו מעת הלידה עד היום האחרון. כי כל מה שירבה להסתכל ולהתבונן בדברים אלה, הנה ירבה להכיר לעצמו חובה רבה אל הקל המיטיב לו, ויהיו אלה אמצעים שלא יתעצל ויתרפה מעבודתו, כי

העוצמה של המלכות היא כשהמלך שליט יחיד ואינו כפוף ליועצים ולשום כללים. וזוהי המלכות של הקב"ה הבאה לידי ביטוי ב"וחנותי את אחון ורחמתי את אשר ארחם" (שמות לג, יט), ואמרו חז"ל (ברכות ז ע"א): "וחנותי את אשר אחון - אע"פ שאינו הגון". הקב"ה ברא את העולם בצורה של סדר מסוים - יש דין ויש משפט, אבל כל אלו לא מחייבים את הקב"ה. וכמו שכתב הרמח"ל (דעת תבונות סי' לו): "זאת נחמתנו בענינו, כי לא על מעשינו יפקוד, ולא לזכותנו ימתין... הנה אפילו אם לא יהיה זכות בישראל - כשיגיע עת מועד... על כל פנים ישיענו ודאי, כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן כשהוא רוצה". (הגדה של פסח הרב פינקוס זצ"ל)

• • • • •

כמה ציטוטים מופלאים מתוך ספרי הרמח"ל

וכך לשונו של החסיד הרמח"ל זצ"ל: "האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה, אלא בעבור מצבו בעולם הבא. אלא שמצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא, שהוא תכליתו". (מס' פרק א') "האדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהינות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול בכל העידונים שיכולים להימצא". (שם שם)

"האהבה - שיהיה נקבע בלב האדם אהבה אליו יתברך, עד שתתעורר נפשו לעשות נחת רוח לפניו, כמו שלבו מתעורר לעשות נחת רוח לאביו או לאמו". (שם הקדמה)

"והנה שְׁמוּ הקדוש ברוך הוא לאדם במקום שרבים בו המרחקים אותו ממנו יתברך, והם הם התאוות החומריות, אשר אם ימשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב האמיתי. ונמצא שהוא מושם באמת בתוך המלחמה החזקה. כי כל ענייני העולם, בין לטוב בין לרע, הנה הם ניסיונות לאדם". (שם פ"ג)

"מעשה וודאי הוא שהקדוק שידקדק על ענייני המצוות והעבודה, מוכרח שיהיה בתכלית הדקדוק, כאשר ידקדקו שוקלי

כ"ו אייר (ה'תק"ז)

מ"א לעומר יסוד שביסוד
יומא דהילולא קדישא של הרמח"ל
(בעל המסילת ישרים, דרך השם,
דעת תבונות, ועוד ספרים רבים)
הגה"ק רבי משה חיים לוצאטו זיע"א
בן הגה"ק רבי יעקב זיע"א

מהר"י מאלצאן כותב בהקדמתו ל"דרך השם" [ירושלים, תרע"ד] "שמעתי שכאשר השיג הגר"א ז"ל כתבי הרמח"ל על האדרא רבה התלבש בבגדי יום טוב לכבודו ושמתו...

וכן שמעתי מגדולים כי בפעם הראשונה שיצא ספר "מסילת ישרים" לאור אמר הגר"א ז"ל כי הופיע אור חדש על פני תבל, ואמר אילו היה הרמח"ל ז"ל בחיים, היה הולך ברגליו לקבל פניו. ולגודל חביבות הספר נתן בעדו דינר זהב, שהיה נחשב סך רב בימים ההם. וכן שמעתי שהיה רגיל לחזור עליו הרבה". ("הגאון החסיד", דף קכב, ושם מביא שהרבה מכתבי יד רמח"ל עצמו בסתרי תורה הגיעו בהשגחת הבורא לביתו של הגר"א, ע"י ר' יקותיאל גורדון שהיה תלמיד רמח"ל ואיש וילנא). (אוצרות הגר"א)

• • • • •

דבר זה למדנו מר' ירוחם ממיר, האומר לנו כי כן נהג "מסילת ישרים". וז"ל ר' ירוחם ("דעת חכמה ומוסר", ח"א דף רמ"ט): "כל ה'מסילת ישרים' מתחילתו ועד סופו בנוי על יסוד זה של ביעור הרע... ולוא היה כותב ספרו בלשון של קבלה כגון 'קליפות', ס"א, 'ביעור הרע' וכדומה אז היינו מחליטים כולנו שכל הספר ועניניו הם עניני 'קבלה'. גדולתו של ה'מסילת ישרים' הוא שהוריד הדברים וקירבן ללשוננו, עד שבלומדנו אותו אנו מדמים שיש לנו שייכות בזה. ובאמת ענין 'ביעור הרע' הוא מסודות היצירה (כלומר מהסוגיות המרכזיות שבלימודי קבלה) עכ"ל. (אוצרות המוסר)

הרי הואיל ואינו יכול וודאי לגמול לו טובתו יתברך, לפחות יודה לשמו ויקיים מצוותיו".

"וכבר פטרו את הפועלים העושים אצל בעל הבית מברכת המוציא ומברכות אחרונות דברכת המזון, ואפילו בקריאת שמע לא חייבם לבטל ממלאכתן אלא בפרשה ראשונה בלבד, קל וחומר בן בנו של קל וחומר לדברי הרשות, שכל שכיר יום אסור בהן, שלא לבטל ממלאכתו של בעל הבית, ואם עבר הרי זה גזלן". (שם פ"ח)

"שהנה ראוי לכל חסיד שיתכוין במעשיו לטובת דורו כולו לזכות אותם ולהגן עליהם... שאין הקב"ה חפץ באבדן הרשעים... ובתפילתו בפועל שיתפלל על דורו לכפר על מי שצריך כפרה ולהשיב בתשובה מי שצריך לה, וללמד סניגוריא על הדור כולו... כי אין הקב"ה אוהב אלא למי שאוהב את יודעיו וכל מה שאדם מגדיל אהבתו לבני אדם, גם הקב"ה מגדיל עליו... הא למה זה דומה? לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנה" עכ"ל, (מסילת ישרים, סוף פרק י"ט).

• • • • •

מאמר הגאולה לרבנו הרמח"ל זי"ע

במחשבת העם היהודי לדורותיו, צפים ועולים מושגי היסוד "גלות" ו"גאולה", כמושגים רבי משמעות ומלאי תוכן הבאים לידי ביטוי בחיי היום-יום, במחשבה, בדיבור ובמעשה. רבים הם המאמרים המקיפים שנכתבו על הנושאים הללו, ואולם מהידועים שבהם הוא "מאמר הגאולה" מבית מדרשו של איש הא-להים המקובל רבנו משה חיים לוצאטו זי"ע, המבוסס על גילויים שמקורם ברוח הקודש ובמגיד שהופיע רבות לפני הרמח"ל וגילה לו נסתרות.

ב"מאמר הגאולה" מתוארים הקלקולים שנגרמו בעולם - מבחינתו של עם ישראל - עם חורבן בית המקדש, השכינה ואורות ההנהגה והם עומק ענייני ה"גלות". ומאידך גיסא, נפרשת ריעה ארוכה המתארת את עניינם של

תיקוני הקלקולים בשלביהם השונים, "כי כל הקלקולים עתידים הם ליתקן". והם תכני ה"גאולה".

ואפי' שאין הכל מבינים ולמעלה מבינתו שגבה, ובוודאי כתבם על זמנים אלו ג"כ וא"כ שייכים אנו לדבריו הק' במציאות הזמן. ולוואי שנזכה למעלת הדברים הנזכרים ולהיגאל בתשועת עולמים במהרה בימינו ברחמים אכי"ר.

וכדאי לצטט את לשונו הטהור של רבנו הרמח"ל (מאמר הגאולה): ועתה אשוב אפרש לך מה יהיה בסוף הדברים, בהגיע עת מועד קץ. ועל זה הסוד אמר אדונינו משה רבינו, עליו השלום (דברים ד'): "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה", ודוד בהסתכלו בזה הזמן אמר גם כן (תהלים יא): "למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לענות בצרה". והבן היטב. דע, כי הנה פתח גדול היה נפתח בראשונה על הארץ הקדושה, והוא השער שממנו היו יוצאים כל הברכה וכל השלום בריוח ולא בצמצום: וכאשר גרמו העוונות והבית הקדוש חרב, אז נסגר השער הזה ונפתחו תחתיו חלונות קטנים. והאמת, כי חלונות האלה הם ממשלות קטנות ממשלת השער מאד, ועליהם נאמר (שיר השירים ב ט): "משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים".

והנה החלונות האלה, מאז נפתחו ניתן להם חוק וגבול לעמוד פתוחים כל ימי הגלות ולא ייסגרו, פן יחרב העולם רגע אחד, וכאשר תבוא גאולתנו במהרה בימינו, הנה ייפתח השער הסגור שנית והחלונות לא ייזכרו; והאמת, כי כבר כלו פעולתם והלכו להם, וכבר נאמר (סנהדרין ח א): "דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור", ועל כן בבוא ממשלת השער לא תעמוד ממשלת החלונות כלל, וסוד הענין (ברכות מח ב): "אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא". ונמצא, שכשיגיע זמן הגאולה יתחיל השער ויתעורר להיפתח, ובהתעוררו יזרח אור הגדול ויצא דרך החלונות עצמם, כי אין מקום לממשלה אחרת בזמן ההוא, ומאותו היום והלאה יהיה השער הולך ונבנה בכל פרטיו, ומשפטי בנינו והחלונות יהיו הולכים ומסתלקים. ונמצא, שהשער יהיה נבנה,

אבל למעלה, ולא נודע ממנו למטה עד תום ממשלת החלונות, כאשר ניתן להם בראשונה. והבן מאד, כי הדברים עצומים ומושרשים בעמקי החכמה. ועל כן האור יהיה הולך ומחשיך, כי החלונות נסתמים ואור השער לא נגלה. והנה בשעה אחת ישלימו להיסתם החלונות, ותתגלה מיד פתיחת השער. ונמצא, שאין בין זה לזה כלום אלא זה נכנס וזה יוצא, שאם לא כן באותו הרגע היה העולם חרב, אך עם כל זה כיון שכבר יגיעו החלונות לסתימה הזאת נראית פעולתם למטה, והיא עת חשיכה גדולה, והיא לא תעמוד הרבה, כי פתיחת השער תתחזק וישוב האור חזק מבראשונה. אמנם, שנעשה הענין הזה למעלה נראית פעולתו למטה, כי לפי השפעת המאורות נעשות הפעולות בעולם. וכל אלה הדברים מובנים מאד ליודעי דרך החכמה. ועל זה הזמן כתוב (דברים ד ל): "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה", וכן (תהלים קיח ה): "מן המצר קראתי יי", וכן (ירמיה ל ז): "ועת צרה היא ליעקב". והכל דרך אחד, כי מפני הצרות והסתימה נולד זה. ועל כן היה דוד מחזיק את ישראל בדבריו ואומר (תהלים לא כה): "חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה", כי באמת חוזק לב ואומץ גדול צריך לתוחלת הזאת, מפני תוקף הזמן הצר והחשוך שזכרתי. והנה על כן היה דוד אומר בתפילתו (תהלים י א): "למה ה' תעמוד ברחוק", והוא הסוד הגדול "מרחוק ה' נראה לי" (ירמיה לא ב), כי ההארה הראשונה יצאה מן התפארת אל המלכות, אך מרחוק באה ולא מקרוב, עד שנתקרבו אחר כן והיו לאחדים, ועל כן היה דוד מתפלל שלא הרבה יהיה הזמן הזה: "תעלים לענות בצרה" - הוא הזמן הזה שפירשתי לך, שבו "ועת צרה היא ליעקב", שהאור מתעלם ומסתתר בזמן ההוא. ואמר (תהלים י ב): "בגאות רשע ידלק עני", והוא סוד גדול, כי מפני זה האור הגדול שמתגלה בראשונה ולא ייאסף עוד כל זמן החשיכה, על כן נתקשו בלבבם יותר השונאים הרשעים, כי בעבורו נתקנאו, ולא נמצא כח בישראל עדיין לעמוד נגד פניהם, ולכן - "בגאות רשע ידלק

עניי", כי הנה על אותו הזמן נאמר (משלי טז יח): "לפני שבר גאון", והוא גאות הסמאל למרוד על אדוניו, ואז נאמר - "ידלק עני". ובמלה הזאת כלל דוד השכינה ושני המשיחים, כי כולם נקראים כך: השכינה נאמר בה (תהלים מ יח): "ואני עני ואביון", משיח בן דוד - "עני ורוכב על חמור" (זכריה ט ט), משיח בן יוסף - "איש מסכן חכם" (קהלת ט טו); והסמאל דולק אחרי כל מי שנקרא בשם הזה. אך סוף דבר - "ייתפשו במזמות זו חשבו", כי כן תיעשה בהם הנקמה לעתיד. ואתה כבר שמעת סוד "ויז נצחם על בגדי" (ישעיה סג ג), כי בחשבם לעלות ניטל מהם טובם, והמה שאול יחתו לחרפות ולדראון עולם. והנה עד עתה הודעתך סודות גדולים ועצומים, וראית דרך הגאולה, דרך נשגב ורם, במחשבות יוצרנו ועצתו התמימה. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

כ"ו אייר (ה'תש"ה)

מ"א לעומר יסוד שביסוד

יומא דהילולא קדישא

של הרה"ק רבי שלמה [שלומק"ע]

מזוועיהל זיע"א

בן הרה"ק רבי מרדכי זיע"א

אחד החסידים הראה להרה"ק רבי שלמה מזוועיהל זיע"ע את דברי הרמב"ן בפירושו על התורה, כי השמח בשמחת חבירו הרי זו מעלה גדולה ועצומה. הפטיר רבי שלומקה ואמר: הרמב"ן דורש מאתנו דבר גדול מאוד, שנשמח שמחה אמיתית בשמחתו והצלחתו של חבירו. ואני הייתי מבקש: לכל הפחות, לא לקנאות בהצלחתו של החבר... "פִּאֲרִיגֵנָען פֶּעֶנְעֶם"... (לב ישראל)

●●●●●

מבחן האמונה והבטחון הוא הגאון והכעס

בספר יסוד צדיק שליט נכדו רבי מרדכי מזוועיהל שיחות מזקנו הקדוש, וכך היה אומר 'יהודי צריך תמיד ללמוד א' ב' היינו

א'מונה ב'טחון', כשאדם רוצה לבחון את מדת האמונה והבטחון שלו, יוכל לבדוק במדת הגאון והכעס. מבחן האמונה הוא הגאון, ומבחן הבטחון הוא הכעס.

כי כשאדם כועס על משהו הרי שחסר לו במדת הבטחון, אם היה יודע שאין הדברים לא בשליטה שלו אלא בשליטת הקב"ה, מבטחו משגבו ומושיעו, אזי לא היה כועס כלל. וכן אם היה בעל אמונה בבורא עולמים יתברך שמו ויתעלה הרי לא היה מתגאה, כפי ידיעתו בגדולת הבורא אינו יוכל להתגאות. יש שמדבר אדם גבוהה גבוהה באמונה ובטחון, אך למעשה אינו עומד בכך, ומבחנו הוא בגאון וכעס.

כשיזכה לענוה מחמת האמונה יעלה למדת הבטחון שהוא פרי האמונה, כמ"ש רבינו יונה שהבטחון הוא תולדת האמונה. מתוך האמונה יעלה למדת הבטחון. ולזאת יתכן שהאדם המאמין ואינו מתגאה, עדיין יש לו נסיון הכעס כל זמן שאין בטחונו שלם בה' אלקיו. כפי מה שישלים מדת הבטחון כך תשקוט כעסו. וזש"כ באגרת הרמב"ן 'כאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות טובות שנאמר עקב ענוה יראת השם', הרי שיכולים להתחיל מצד העבודה על הכעס ועי"ז יבא למדת הענוה.

●●●●●

פעם בא יהודי אחד לפני הרה"ק רבי שלומק"ע מזוועיהל זיע"ע והתאונן על פלוני שמשיג את גבולו, בפתיחת חנות בסמוך לחנותו, ומעתה אפשר להשיג אצל רעהו כל מה שאפשר להשיג אצלו - ובזה לקח הלה 'קונים' ממנו. תוך כדי דיבור המשיך היהודי לספר, ששמע על צדיק אחד מתלמידי הבעש"ט שחתך פיסת עץ משולחנו, טבל אותה במים ויוצא פרח ויגמול שקדים - פירות ואילנות מלבלבים.

נענה הרבי ואמר לו, הנה, כל יהודי מחויב ב'אמונה', אלא שיש כמה וכמה דרגות באמונה, יש ענינים שמי שאינו

מאמין בהם אמונה שלימה הרי הוא כופר ואפיקורוס, מאידך, יש ענינים שמותר לו לאדם להאמין בהם אבל אם אינו מאמין בהם לא ייחשב כאפיקורס.

ובכן, מה שאמרת בראשית דברך - שפלוני משיג גבולך, תדע לך שמחשבות כגון דא - אפיקורסות גמורה הם, כי יהודי מחויב להאמין ש'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה' (ביצה טז), ואי אפשר שפלוני יקח לו או ימעט ממנו ממה שנכתב לו בספר בראש השנה, ואין הפרנסה באה לאדם על ידי ה'קונים' כי אם על ידי קונה שמים וארץ. ואילו על הסיפורים שסיפרת על הצדיק - שהוציא פירות מעץ יבש, אולי כן ואולי לא - אבל ברור שמי שאינו מאמין בזה לא יקרא אפיקורס כלל לכלל (אלא יאמין שאפשר שהיה כזה מופת).

וכך אמר רבי שלומק"ע ליהודי, מדוע 'הפכת את היוצרות' - לסיפור הלז הינך מאמין ללא כל עוררין, והינך מספר זאת בדחילו ורחימו, אף שאינך מחוייב להאמין בזה כל כך. ולאידך, הינך זועק 'פלוני קיפח את פרנסתו', והרי טענה זו היא נגד ה'אמונה' הטהורה - שמחויב כל בר ישראל להאמין שהכל משמים, והכל בהשגחה, בזאת 'אבדה האמונה נכרתה מפיהם' (ירמיה ז ח), לא כך היא דרכה של תורה...

ומרגלא בפומיה דהרה"ק רבי שלומק"ע, כור המבחן לבדוק האדם את עצמו האם הוא 'מאמין' באמת - בשעה שהוא נקלע לקשיים לידו לחשכה אופפתו, כי אם אינו בעל אמונה יזעף ויתאונן יומם ולילה על מצבו, אך המאמין יזעק מקירות לבו 'זה הדבר אשר ציווה ה'', הריני מאמין שכל הבא עלי - מאבי שבשמים בא עלי - לטובה ולברכה, לישועה ולנחמה.

●●●●●

להלן כמה עובדות ואמרים יקרים שסיפר הרה"צ מפוריסוב זצ"ל ששמע בעצמו מהרה"צ רבי אלי' ראטה זצוק"ל תלמידו חביבו של הרה"ק רבי שלמה מזוועיהל זיע"ע.

שלא לצער את הזבובים כשירצו להיכנס פנימה ולא יוכלו.

עוד שמעתי מפי רבי אלי ראטה זצ"ל, שפעם הלך לקנות עבור הרה"ק מזוועהיל את ה'הושענות' להושענא רבה, והניחן על הארץ. הבחין הרה"ק מזוועהיל שהחתולה דרכה על ה'הושענות', וביקש מר' אלי שילך לקנות הושענות אחרות, שכן איננו חפץ להשתמש בהושענות אלו שהחתולה דרכה עליהן. הלך רבי אלי לקנות הושענות אחרות. בחזרו, הראה לו הצדיק שהחתולה יושבת בפינה, ואמר: ראה, היא מתבייית! (כפי הנראה, הרגישה שעשתה משהו שלא כראוי).

כשנסע עמו למירון, רצה רבי אלי לפנות מקום עבורו כדי שהקהל לא ידחפוהו, אלא שהרה"ק לא הירשה לו לעשות כן בשום אופן. פעם אירע, שנסע עמו לשכם לקבר יוסף הצדיק ע"ה. שאלוהו האם באמת קבור כאן יוסף הצדיק, השיבם אכן, מרגישים כאן את יוסף הצדיק.

עוד שמעתי מפי הרה"צ ר' אברהם לייב, שנסע באותו מונית (טעקסי) עם האדמו"ר הרה"ק ר' שלמה'קה מזוועהיל לשכם. וכשהגיעו שמה, הבחין הנהג שהבלמים התקלקלו, והודיע שהוא חושש לחזור לירושלים במונית ללא בלמים. אמר לו הרה"ק לנסוע אעפ"כ. שאל הנהג האם אתה לוקח את האחירות, השיבו יכול אתה לנסוע. וכך נסעו כל הדרך לירושלים ללא שום מכשול ועיכובים.

עוד סיפר לי הרה"צ ר' אלי שפעם, כשדיברו בנוכחותו על הצרות האימות שעוללו הגרמנים ימ"ש לעם ישראל, הבטיח הצדיק יותר חושך לעם ישראל כבר לא יהיה ועוד אמר, שרואים כבר את האור של בית המקדש השלישי, והביא לכך ראיה מבעלי התשובה ששבים בדורנו אל יהדותם. הוא הסביר: הנה רואים בעלי תשובה ששבים ללא כל הסבר הגיוני, ממש שלא כדרך הטבע - אין זאת אלא שזה מהאור של ביהמ"ק השלישי.

אותו בשבתות ובימים טובים כראוי, ושנזכה להיות יהודים אמיתיים, ושנזכה לגאולה השלימה מתוך רחמים וחסדים.

הרה"צ רבי אלי ראטה זצ"ל סיפר שפעם המתין רבו, הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע לאוטובוס בתחנה, ברחוב, ובינתיים התיישב על שפת המדרכה. התיישב גם רבי אלי זצ"ל לידו על שפת המדרכה, להמתין עמו. שאל אותו רבי שלמה'קה האם אתה אוזח בזה, (די האלטס דערביי) כששמע רבי אלי כך, קם ונעמד לאלתר. (נישט דא קיין נאך-מאכן) אין מקום לחיקויים.

סיפר לי הרה"צ רבי אלי ראטה זצ"ל, שבימים שרחבת הכותל היתה צרה מאד, ישבו העניים והקבצנים לאורך הקיר שממול רחבת הכותל, וכל מי שרצה לחלק נדבות היה עובר לידם ומחלק להם. מכיון שגם האדמו"ר מזוועהיל ישב על הארץ, היו שחשבוהו בטעות לאחד הקבצנים, והושיטו לו נדבה, והוא - ברוב ענוותנותו - קיבל מהם. כשהגיע פעם האדמו"ר (השני) מהוסיאטין זי"ע לבקר בכותל המערבי, נעמדו כולם בתור כדי ליתן לו ברכת שלום, ואף האדמו"ר מזוועהיל נעמד עם כולם. כשהגיע אליו, הבחין בו הצדיק מהוסיאטין, הושיט לו את ידו ושאלו מהיכן הוא. השיב לו: מזוועהיל. הוסיף ושאל לשמו, וענה: שלמה. אמרו לו לאחר מכן, שזה הוא האדמו"ר מזוועהיל. והרה"ק מזוועהיל לא הירשה לחסידיו לספר שהוא האדמו"ר, אלא היה נוהג להזהרות תמיד ב'סתם יהודי מרוסיה'. ואמר: את האדמו"רות השלכתי לים.

עוד שמעתי מהרה"צ ר' אלי ראטה זצ"ל, שפעם קרא לו הרה"ק מזוועהיל ואמר לו: אלי לך לשטיבלאך של 'בית ישראל' ושחרר את החתולה שלי הנמצאת לחוצה בין ארון הקודש לבין הקיר, מבלי יכולת לצאת (אותו צדיק ראה מביתו את הנעשה ב'שטיבלאך'). הלך רבי אלי וראה שאכן כך היה, ושחרר את החתולה. אילו היה חי עצמו כיום, לבטח לא היה מרשה שתהיה רשת על החלונות,

מרגלא בפומיה דהרה"צ רבי אלי ראטה זצוק"ל לומר משמו של רבו, הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, שאם אדם נהג בשבת שלא כראוי וכנכון, יש לו לבקש במוצאי שב"ק את מחילת הנשמה היתירה של שבת, וצריך לבקש סליחה משבת קודש. המורם מן האמור, שמוצאי שב"ק הוא זמן של תשובה.

מפי הרה"צ רבי אלי ראטה זצוק"ל שמעתי, ששאל יהודי אחד, שהיה סוחר, את הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, מפני מה לפעמים הוא רואה ברכה בפרנסתו ולפעמים הוא מתרושש. מדוע זה כך, השיב לו הרה"ק הנ"ל אתה עובר בשבת דרך שוק ה'באטראק' (שבעיר העתיקה) והינך שומע מפייהם של הערבים שמדברים על שווי המטבע (שהיה נוהג אז), והרי אתה מתחיל לחשוב על כך, ושוקל בדעתך מה הוא באמת שווי של המטבע. זה גורם לירידה בשפע הבא אליך, על כן אינך רואה ברכה במסחרך. משא"כ כאשר אינך חושב על ערך המטבעות בשבת, הרי אתה עולה ומרוויח. ואכן כך הוה. נמצא, שזה סוד הירידות וזה סוד העליות.

הרה"צ רבי אלי זצ"ל סיפר לי כי שמע מפי הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע שהיה בעיר זוועהיל יהודי אשר חילק עגלה עמוסה ומלאה (כעין 'טנדר' של ימינו) חלות בכל ערב שבת, בשביל העניים. הסביר לי רבי אלי זצ"ל שהיה זה הרה"ק רבי שלמה זי"ע בעצמו, אשר מפני ענוותנותו לא רצה לספר זאת על עצמו - לפיכך אמר ש"הכיר יהודי אחד". ובזה פירש את מאחז"ל הנ"ל. אכן, יש להתחזק באמונה ויש לקבל את השבת כראוי ולשמוח ביום השבת - השבת צריכה להיות דבר 'חי' - להרגיש שמגיע אלינו 'אורח גדול וחשוב' מקבלים פני שכינה, כך קיבלו כל האנשים הפשוטים את השבת, וזהו 'עם הארץ' - אימת שבת עליו. מי שאין לו 'אימת שבת', וכשמגיעה השבת אין לו הרגשה כזו טרם התחיל לעבוד בכלל ואין לו כלום. יש להתפלל אפוא, שהקב"ה יזכנו לעבוד

סיפר הרה"צ רבי אלי' ראטה זי"ע שפעם בא עני בלילה אל רבי שלמה מזוועהיל זי"ע ואמר לו: רבי רעב אני ורצוני לאכול. אמר לו הרה"ק יש לי ריבה. אמר העני: ריבה - תאכלו אתם שאל הרה"ק מה רצונך לאכול פירט העני את כל המאכלים שברצונו לאכול. אמר הצדיק לרבי אלי': לך נא לבעל המכולת ובקש ממנו שיפתח את חנותו ויתן לך עבורי את המאכלים הללו [השעה היתה בסביבות תשע או עשר בלילה, כשהחנויות כבר סגורות]. פתח החנווני את החנות ונתן את כל אשר ביקש הרה"ק, והביאו לפניו ואכל. כשסיים לאכול, שאל העני: רבי, והיכן הריבה שאמרת שיש לך.

פעם, ביקש הצדיק מזוועהיל מרבי אלי' ראטה הלוואה של חמש לירות [כסף רב בימים ההם] ואמר לו שההלוואה היא רק 'עד יום ששי'. חלפו הימים ולא בא איש אליו, והנה ביום ששי כשהגיעה העת לילך למקוה ולטבול לכבוד שבת קודש בסמוך לחצות היום, ביקש הצדיק את בגדיו כדי לילך ולטבול. נזכר רבי אלי' שההלוואה היא רק עד יום ששי, אולם לא העז לומר אף מילה. והנה, אך חזרו מן המקוה - ראו את הבית מלא אנשים ובידיהם קוויטלאך. התפלא רבי אלי' - שהרי לא היה כך מעולם. אמר רבי אלי' לצדיק שאנשים רוצים להיכנס אליו, והצדיק ניאות והורה להכניסם. לאחר שנכנסו כולם, סיפר הצדיק את הכסף - והנה בידו חמש לירות בדיוק. חיך הצדיק, והושיט את הסכום לרבי אלי'.

פעם, אמר רבי שלמה מזוועהיל לרבי אלי' ראטה, שאין שום מימרא בש"ס שאיננו זוכר אותה בעל-פה.

היה לו לרבי אלי' שיעור קבוע עם מישהו בספה"ק 'ראשית חכמה' וישבו ולמדו בבית המדרש, והרה"ק רבי שלמ'קה מזוועהיל ישב בפינתו כשראשו למטה,

והקשיב לאשר למדו. מדי פעם, כשהגיעו לדבר מוסר והתעוררות כלשהו, ראו את הרה"ק רועד כולו מפחד ה' ומהדר גאונו.

בחג השבועות באשמורת הבוקר, אמר הרה"ק רבי שלמ'קה מזוועהיל לרבי אלי' ראטה: הנה, בכל שנה שואלים את הנשמות האם רוצות הן לקבל את התורה - והן משיבות 'נעשה ונשמע'. כעת - שואלים את הנשמות, א"כ הבה ונאמר ביחד: 'נעשה ונשמע'.

הרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל אמר בשם הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זצ"ל, שבחביות העץ שיש בהן דגים מלוחים, והקרשים מעוגלים כקשת - אם אפי' קרש אחד יגיד שאיננו מוכן להיות כפוף אלא יתעקש להיות ישר, אי ואבוי ממה שיהיה: המים ישפכו וכל הדגים יפלו החוצה. אלא, כל העצים צריכים להיות כפופים בשווה. (גיליון דרכי צדק פורסום תצוה זכור תשפ"ה)

.....

מי שזוכר תמיד את יום אחרון, הוא זה שיכול לשחוק ולשמוח בעוה"ז

כתוב 'ותשחק ליום אחרון', פי' רבי שלמ'קה שבעוה"ז אי אפשר לשמוח ולשחוק באמת, כי העולם מלא צער ועגמת נפש, מי שחושב שיעוה"ז הוא טרקלין לאלפי דורות, מתרגש מכל צער ועגמת נפש, אבל כשמקיים 'שוב יום אחד לפני מיתתך', וכל יום הוא זכור את היום האחרון, רק אז כל העולם כשחוק אצלו. אינו רואה סיבה לעגמת נפש, לא מכאב ולא מבזיון, כי העולם הזה רק פרוזדור. (מתוך שיעור הרב רייזמן כ"ו אייר תש"פ)

.....

אי' בספר 'עבודת פנים' (להגה"ח רבי אהרן יוסף לוריא זצוק"ל) שפעם אחת שאל את רבי שלמ'קה איך יוכל אדם לזכות לאכול בקדושה, והרי בשעה שהוא בא לאכול, הרי הוא רעב, ואיך יזכה לזכור את דברי

השו"ע בס"ר רל"א שכל מעשיו יהיו לשם שמים. ושאל רבי אהרן יוסף לוריא את הרה"ק רבי שלמ'קה זוועהילער איך יוכל אדם לאכול בקדושה כשהוא רעב? ותיירץ לו ע"פ מה שכתוב במגילת אסתר, שזה גם חלק מהתורה וצריך ללמוד משם דברי מוסר לחיים. וכתוב שאמרה אסתר 'יבא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו, ומחר אעשה כדבר המלך', בתחילת המדרגה קשה מאד לזכות לקדושת האכילה בשלימות, בתחילה צריך לומר יבא המלך והמן היום, אע"פ שאני רעב והמן המתאוה נמצא כאן, אך צריך לקרוא למלכו של עולם שגם יבא לסעודה. היינו שישתף מחשבת אמונה בתוך מחשבות הבהמיות, וגם מזה יוצא שם קדוש, כנודע הר"ת של 'יבא המלך והמן היום', ונעשה כמי שאומר 'זוהי מדרגתי בנתיים', ומחר אעשה כדבר המלך, לעת עתה אני מתחזק במחשבה אחת של אמונה באמצע כל סעודה, וממדרגה למדרגה תעלני עד שאזכה שרק המלך לבדו יסב עמי בסעודתי... וזש"כ בקרן אורה במס' זבחים ה' ע"א 'רמי ריש לקיש על מעוהי בבי מדרשא' שהיה חושב מה עושה האדם אחר הסעודה, שכבר הוא על המעיים שלו, איך יתחזק עכשיו לאחר שכבר אכל ואכל ואכל. ובסוף מתגלה שע"י ברכת המזון בכונה, מגרשים את המן מאותו שלחן, כי בשעת ברכת המזון המן בורח. במנה ראשונה הוא עדיין שותף די גדול בסעודה, במנה שניה הוא שותף קטן יותר, במנה אחרונה צ"ע, עד שבברכת המזון כבר איננו, 'ומחר אעשה כדבר המלך'. (מתוך שיעור הרב רייזמן כ"ו אייר תשע"ט)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

.....

ברכה מרובה

למכובדינו הדגול מגזע תרשישים

הר"ר החפץ בעילום שם הי"ו

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,

להגדיל תורה ולהאדירה

לזכר נשמות בעלי ההילולא קדישא

הצדיקים נ"ע זיע"א

זכות הצדיקים יגן בעדו

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח

ולכל הטוב

ברכה מרובה

למכובדינו הדגול מגזע תרשישים

הר"ר ישראל בן חיה שרה הי"ו

מזרע אהרן כהנא קדישא

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,

להגדיל תורה ולהאדירה

להודות ולהלל להשי"ת על כל החסד

שעושה עימו ועם כל יחיד ויחיד

בהשגחה מופלאה עד אין קץ

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח

ולכל הטוב

שבת שלום ומבורך!

להארות והערות וכן להצטרפות לקבלת הגליון בדוא"ל, שילחו את כתובתכם לכתובת המייל: smwhtwbh@gmail.com

או בטלפון - 054-844-3494 ובהשאת הודעה, לציין עבור גיליון שמועה טובה

וכן מי שנדבו לבו לקחת חלק בזיכוי הרבים דרך תרומות והנצחות האפשריות כדלהלן:

א. דרך הקישור [שמועה טובה](#)

ב. דרך מערכת קהילות: חייגו 073-275-7000, הקישו מס' קופה 10204 ופעלו לפי ההוראות.

ג. שילחו את בקשתכם לכתובת המייל הנ"ל. ואי"ה ניצור עמכם קשר בהקדם.

ד. חייגו לטלפון הנ"ל (וכן תוכלו להשאיר הודעה).